

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 4

С. 7

С. 10

С. 15

РЭПЕТЫЦЫЯ "ПАЛЁТУ..."

Народная артыстка Беларусі Валянціна Гаявая працуе і ў час адпачынку: "пракручвае" ў думках новую праграму славутых "Харошак" — "Палёт над часам". І хаця гэтая назва пакуль "працоўная" і ў далейшым можа быць скарэктывавана, яна найлепшым чынам акрэслівае зробленае калектывам: палёт — як працяг шагалаўскіх лунанняў, час — як гісторыя і глыбінная філасофская катэгорыя з яркай нацыянальнай адметнасцю. І яе, нашу непаўторнасць у сусветнай прасторы, ансамбль мяркуе засведчыць пад час гастролей ужо ўвосень. Прынамсі, на шэрагу еўрапейскіх сайтаў рэклама «Харошак» падаецца адназначна: "Сусветна вядомае шоу "Палёт над часам"!

С. 6

Падзяка Прэзідэнта

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 25 ліпеня падпісаў распараджэнне, у адпаведнасці з якім Падзяка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб'яўлена работнікам розных сфер. Пра гэта паведамляе Прэс-служба беларускага Лідара.

У прыватнасці, Падзяка Прэзідэнта за высокі прафесіяналізм і актыўны ўдзел у рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі “Беларусь — гэта мы!” аб'яўлена васьмі работнікам эстрады, у тым ліку Ірыне Дарафеевай, Іне Афанасьевай, Вікторыі Алешка і Ганне Шаркуновой.

Акрамя таго, Падзякі Прэзідэнта за шматгадовую плённую працу ў сродках масавай інфармацыі ўдастоены дзевяць работнікаў газет і тэлеканалаў.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка з нагоды адкрыцця X Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў папулярнай музыкі “Новая хваля” накіраваў прывітанне ўдзельнікам гэтага конкурсу. Пра гэта паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

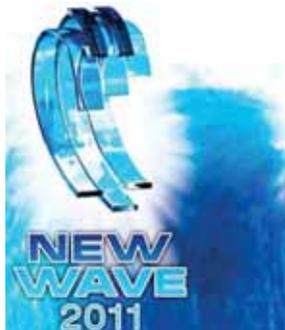
“Цудоўная музыка, нязмушаная, дружалюбная атмасфера і дух сумленнага творчага спаборніцтва, што пануюць пад купалам Канцэртнай залы “Дзінтары”, прывабліваюць тысячы ўдзячных глядачоў”, — гаворыцца, у прыватнасці, у прывітанні.

Кіраўнік дзяржавы таксама выказаў упэўненасць, што юбілейная “Новая хваля” прадоўжыць лепшыя традыцыі конкурсу, будзе месцам творчых адкрыццяў і цікавых сустрэч, уносячы важкі ўклад ва ўмацаванне культурных сувязей між народамі.

Дзясятая “...Хваля”

Заўтра завершыцца юбілейная, X “Новая хваля”. Інтрыга канчаткова вырашыцца толькі на фінальным гала-канцэрце, хаця і да гэтага можна будзе падлічыць балы, атрыманыя канкурсантамі (і нашым удзельнікам Юзары) за тры выступленні: з сусветным хітом, песняй сваёй краіны і “вольнай” праграмай.

(Заканчэнне на стар. 8.)

Партнёр па ахове спадчыны

Намеснік начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аксана Сматрэнка паведамляе “К”, што Міністэрства культуры і Генеральная пракуратура прынялі сумесную пастанову аб супрацоўніцтве па пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Пастанова прынята ў адпаведнасці з палажэннямі Закона Рэспублікі Беларусь “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь” і Указа Прэзідэнта Рэспуб-

лікі Беларусь ад 16 кастрычніка 2009 г. № 510 “Аб удасканаленні кантрольнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь”. Аксана Сматрэнка падкрэслівае, што дакумент скіраваны на павышэнне эфектыўнасці барацьбы з парушэннямі заканадаўства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны — не столькі для пакарання, колькі для папярэджання такіх парушэнняў. У пастанове вызначаны мэты і напямкі дзейнасці, парадак абмену інфармацыяй паміж Міністэрствам культуры і Генеральнай пракуратурай.

Да сумеснай працы прыцягваюцца тэрытарыяльныя органы пракуратуры, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама. Генпракуратура, па словах Аксаны Сматрэнка, умешваецца толькі тады,

калі пытанне вырашаецца без належнага эфекту на мясцовым узроўні. Менавіта такая пастаноўка пытання надае кантрольным дзеянням больш важкасці і ўплывовасці.

Адзін з супрацоўшчыкаў пастановы — пракурор аддзела Генпракуратуры па наглядзе за выкананнем прыродаахоўнага і землеўжывання Віктар Леўша. Паводле ягоных слоў, раз у паўгоддзе Міністэрства культуры і Генеральная пракуратура будуць наладжваць сумесныя праверкі выканання заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны. А абмен інфармацыяй пры ажыццяўленні кантролю паспрыяе належнаму выкарыстанню і ўтрыманню старадаўніх помнікаў.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Свята для трох краін

Культурна-асветніцкае свята, прысвечанае Дню Хрышчэння Русі, адбылося 28 ліпеня ў Доме Масквы ў Мінску. Падобныя мерапрыемствы прайшлі таксама ў Кіеве і Маскве па благавенні Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірыла.

Публіка на мерапрыемстве сабралася маладая: члены Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі і Беларускай асацыяцыі дзяцей-інвалідаў і маладых інвалідаў, веруючыя юнакі і дзяўчаты. Для іх прагучаў відэазварот Патрыярха Кірыла, запісаны ў Кіеве.

Прывітальнае слова ад Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе

Беларусі Філарэта таксама было зачытана на свяце. Пасты прыцягнуў увагу сваёй размовай з моладдзю настаяцель мінскага прыхо-

да свяціцеля Мікалая Японскага іерэй Павел Сярдзюк, які з'яўляецца таксама вядучым духоўнай праграмы на адным з айчынных тэлеканалаў.

Шчырымі апладысмантамі сустракалі глядачы артыстаў — выканаўцаў класічнай, эстраднай, духоўнай і фальклорнай музыкі. Гэта былі як вядомыя, так і зусім маладыя творцы, у тым ліку — стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

У фае Дома Масквы ў гэты ж дзень адкрылася выстаўка графічных малюнкаў і акварэлей мастачкі Галіны Бараноўскай-Плотнікавай. Яе работы адлюстроўваюць храмы Беларусі і Расіі, архітэктурныя пейзажы з імі. Мастачка з імпэтам праводзіла на вернісажы “экскурсіі па святых мясцінах” для ўсіх ахвотных...

С.К.

На здымку: пад час урачыстасцей.

Калекцыйны фонд

Выстаўка “Гэта было нядаўна...” у Нацыянальным мастацкім музеі з’яўляецца працягам экспазіцыйнага праекта “Нашы калекцыі” і знаёміць наведвальнікаў з творчасцю айчынных мастакоў — юбіляраў 2011 года.

Як паведамлілі карэспандэнту “К” у мастацка-асветніцкім аддзеле ўстановы, на выстаўцы прадстаўлены работы амаль паўсотні жывапісцаў, якія адлюстроўвалі краявіды, людзей, сцэны з жыцця беларусаў у розныя часы. Нарадзіліся творцы 70 — 95 гадоў та-

му, многія з іх ужо пайшлі з жыцця. Некаторыя вядомы шырокаму колу аматараў жывапісу, а іншыя былі незаслужана забыты.

Сярод жывапісцаў — Фелікс Гумен, Роберт Ландарскі, Канстанцін Пятроў, Эдуард Куфко, Галіна Азгур, Віктар Варламаў, Натан Воранаў, Яўген Бусел, Марк Раберман, Уладзімір Кухараў ды іншыя. Выстаўка дэманструе творчыя падыходы і індывідуальныя асаблівасці мастакоў, што працавалі ў Беларусі, у асноўным, у 1960 — 1980-я гады. Азнаёміцца з экспазіцыяй можна да канца жніўня.

Таксама Нацыянальны мастацкі музей прадстаўляе выстаўку, але ўжо не з уласнай калекцыі, а са збораў аднаго з пецябурбурскіх

выдавецтваў. Распачнецца яна 8 верасня і працягнецца да пачатку кастрычніка.

Экспазіцыю складуць каля 300 карцін ды малюнкаў расійскіх мастакоў, і, паводле задумы арганізатараў, яна аб’яднае ўвесь спектр сучасных мастацкіх плыняў Санкт-Пецярбурга. Больш за 50 твораў прадставяць свае работы. Сярод іх — Міхаіл Шэмякін, Сяргей Алімаў, Юрый Люкшын, Аляксандр Фларэнскі, Эдуард Качэргін. Іхнія творы ўпрыгожваюць старонкі выданняў мастацкай літаратуры, біяграфічных і літаратуразнаўчых кніг.

С.К.

Сімвалы “Дажынак”

23 ліпеня Прэм’ер-міністр Беларусі Міхаіл Мясніковіч наведаў Маладзечна, дзе азнаёміўся з ходам падрыхтоўкі да святкавання Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў сяла “Дажынкi-2011”.

Пад час візіту Міхаіл Мясніковіч наведаў спартыўна-відовішчны комплекс, які цяпер будзецца, і гарадскі парк, дзе ў хуткім часе паўстане амфітэатр. “Гэта аб’екты будучыні. Сродкі, што затрачаны на будаўніцтва, укладваюцца з карысцю. Гэта сапраўды назаўжды, надойга”, — зазначыў Прэм’ер-міністр.

Ён падкрэсліў, што сама ідэя правядзення “Дажынак” заключаецца не толькі ў тым, каб уганараваць працаўнікоў сяла, падвесці вынікі уборачнай, але і даць кожнай новай сталіцы фестывалю другое нараджэнне: жыхары малых і сярэдніх гарадоў атрымліваюць у падарунак новыя аб’екты, добраўпарадкаваныя вуліцы.

Да таго ж, як распавяла “К” намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Святлана Баранок, у Маладзечне да свята будзе ўсталявана новая скульптурная кампазіцыя аўтарства сталічнага скульптара Уладзіміра Жбанова.

Яшчэ адна скульптура, па словах Святланы Баранок, ужо ўсталявана ў Маладзечне на ўездзе з боку Мінска. Гэта вертыкальная стэла з выявай Божай Маці. Архітэктарам яе з’яўляецца Армен Сардарав.

Што да будаўніцтва ў маладзечанскім парку амфітэатра, дык, як зазначыла намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама, ступень гатоўнасці аб’екта — прыкладна 75 працэнтаў. Амфітэатр будзе ўведзены ў строй да канца жніўня бягучага года, бо менавіта на гэтай сцэне распачнецца гала-канцэрт адкрыцця чарговага традыцыйнага, адзінаццатага па ліку, Рэспубліканскага фестывалю беларускай песні і паэзіі. Ён пройдзе ў Маладзечне, нагадаем, з 26 па 28 жніўня.

Адпачынак без межаў

Больш за 200 хлопцаў і дзяўчат — членаў Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі ўдзельнічаюць у юбілейным, XX Міжнародным маладзёжным летніку “Be-La-Rus”. Распачаўся ён днямі ў Верхнядзвінскім раёне Віцебскай вобласці і аб’яднаў актыўных людзей з нашай краіны, Расіі і Латвіі.

Арганізатарам летніка ў 2011-м з’яўляецца Расійскі Саюз Моладзі, які сёлета святкуе 20-годдзе свайго існавання. Сустрэча моладзі трох краін адбываецца пад знакам гэтай даты, а таксама з нагоды 50-годдзя палёту ў космас Юрыя Гагарына. Касмічнай тэмай прасякнуты многія мерапрыемствы і асяроддзе летніка: усе пляцоўкі атрымалі спе-

цыяльныя назвы і афармленне, а сёння, напрыклад, моладзь паўдзельнічае ў сюжэтаролевай прыгодніцкай гульні “Наш космас”.

Не абыходзяцца тут без культурнай праграмы: штодзень праходзяць канцэрты, сярод іх — і фестываль “Be-La-Rusкія досвіткі”, у якім учора прымалі ўдзел таленавітыя маладыя людзі з трох краін. Спаборніцтва дзі-дзэяў, конкурс “Моднае дэфіле”, фотакрос — у гэтых мерапрыемствах сваё майстэрства прадэманструюць творцы-пачаткоўцы.

Сертыфікат і валанцёрства

Актыўны ўдзел ва ўзвядзенні новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прымаюць не толькі спецыялісты-прафесіяналы, але і студэнты. У прыватнасці, зараз на аб’екце працуе студэнцкі будаўнічы атрад Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі ў складзе пятнаццаці чалавек.

Не абыякавыя да справы ўзвядзення велічнага аб’екта, які будзе сімвалізаваць Перамогу народа над нямецка-фашысцкім агрэсарам, і валанцёры. Прыкладам такой дапамогі стаў суботнік, які правялі ў мінулыя выхадныя на будаўнічай пляцоўцы музея актывісты грамадскага аб’яднання “БРСМ”.

Акрамя гэтага, па заканчэнні суботніка сакратар ЦК грамадскага аб’яднання “БРСМ” Ігар Бузоўскі ўручыў дырэктару Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Сяргею Азаронку чэк на суму 25 млн. рублёў з сабраных на ўзвядзенне будынка музея.

Суботнік прайшоў у межах маладзёжнай працоўнай акцыі “Маладосць. Традыцыі. Будучыня”, якую сёлета, да 70-годдзя пачатку Вялікай Айчыннай вайны, арганізаваў і праводзіць з красавіка па кастрычнік БРСМ. Усе заробленыя сродкі накіруюць на ўзвядзенне новага будынка Музея гісторыі ВВВ.

На здымку: Ігар Бузоўскі (справа) уручае сімвалічны чэк на суму 25 млн. рублёў Сяргею Азаронку.

Дарчы, тэму валанцёрскага руху на аб’ектах гісторыка-культурнай спадчыны працягвае матэрыял рубрыкі “Погляд з XXI стагоддзя” на стар. 11.

Увага!

Для ўсіх неабыякавых людзей нагадаем: пералічыць грошы на ўзвядзенне новага будынка музея, дзе захоўваецца свяшчэнная памяць пра Подзвіг народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, можна на наступныя нумары разліковых рахункаў:

р/р 364290000887, у беларускіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472; р/р 364290000858, у доларах ЗША, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472; р/р 3642900000917, у еўра, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472; р/р 3642900000904, у расійскіх рублях, філіял 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472.

Прызначэнне плацяжоў: 01 — для ўзвядзення новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; 02 — на стварэнне экспазіцыі ў новым будынку Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; 03 — для ўзвядзення будынка Дзяцінага музея (фондавых сховішчаў, рэстаўрацыйных майстэрняў, памяшканняў падрыхтоўкі выставак).

На Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” ідзе збор заявак на ўдзел у глядацкіх фокус-групах, якія павінны дапамагчы айчынным кінематаграфістам лепш зразумець заплыты сваёй аўдыторыі. Пра з’яўленне такога віду супрацоўніцтва з грамадскай супольнасцю “К” пісала колькі нумароў таму. Перш чым выпусціць кожную новую беларускую стужку ў пракат, яе плануецца прадставіць для абмеркавання спецыяльна адабраным глядачам. Яны зробіць свае заўвагі, што будуць улічвацца пры стварэнні канчатковай версіі. Аб прынцыпах арганізацыі праглядаў і абмеркаванняў у рамках фокус-груп карэспандэнт “К” распавядае Аксана ЛАДУЦЬКА, менаджар па знешнеканамічнай дзейнасці аддзела па рэалізацыі і рэкламе Нацыянальнай кінастудыі.

Хто ж усталюе “кінафокус”?

— Аксана, якім жа чынам будзе ажыццяўляцца адбор у фокус-групы?

— Групы глядачоў для папярэдняга прагляду прадукцыі “Беларусьфільма”, што яшчэ не выйшла на экраны, будуць фарміравацца на падставе дасланых на студыю анкет па ўзроставах і сацыяльных прыкметах. Кожны раз плануем запрашаць па 10 — 15 чалавек прыкладна аднаго ўзросту, узроўню адукацыі ці прафесіі. Ім прадэманструюць працоўныя версіі стужак, у тым ліку дакументальных і анімацыйных. Пасля прагляду члены фокус-групы павінны будучы ў пісьмовым выглядзе адказаць на шэраг пытанняў і паўдзельнічаюць у абмеркаванні карціны. Самыя слухныя з атрыманых заўваг улічаць пры падрыхтоўцы канчатковай версіі фільма. Мы плануем цікавіцца меркаванням глядачоў і адносна новых тэм для стварэння стужак.

— Калі пачнуць дзейнічаць першыя фокус-групы? І ці плануецца правядзенне іх “пасяджэнняў” проста ў кінатэатрах з выпадковай аўдыторыяй, як тое заведзена ў іншых краінах?

— Калі пачнуць дзейнічаць першыя фокус-групы? І ці плануецца правядзенне іх “пасяджэнняў” проста ў кінатэатрах з выпадковай аўдыторыяй, як тое заведзена ў іншых краінах?

— Вывучэнне густаў аўдыторыі з дапамогай метаду фокус-груп пачнецца ўжо сёлета, увосень, калі праца над новымі стужкамі будзе набліжацца да

завяршэння. Збіраць іх будзем пакуль што толькі на кінастудыі. Выключэннем стануць прагляды анімацыі ў дзіцячых садках, дзе мы пастараемся зразумець заплыты самай маладой часткі глядачоў.

— Хто з патэнцыйных удзельнікаў фокус-групы мае найбольшыя шанцы атрымаць запрашэнне на закрыты перадрэпрэ’ерны прагляд?

— Разам са стандартнымі “анкетнымі” пытаннямі просім паведаміць

рэспандэнта, чаму менавіта ягонае меркаванне можа быць карысным для кінастудыі. Плануем таксама цікавіцца, якія тэмы бачацца перспектыўнымі для будучых нашых праектаў. У любым выпадку, лічым, што новыя для нас формы працы з аўдыторыяй пазытыўна адаб’юцца на якасці нашай прадукцыі.

С.А.

У гэтым нумары мы таксама разглядаем пытанні развіцця айчынай анімацыі. Чытайце матэрыял пад рубрыкай “Соцыум” на стар. 5.

Навіны беларусаў свету

Пасля I Фестывалю мастацтваў беларусаў свету і правядзення II Пасяджэння Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжа ў рэдакцыю пачынаюць прыходзіць навіны ад айчынікаў з розных краін. Вось адна з іх.

Класіка ў Кішынёве

У будынку мэрыі Кішынёва сёння завяршаецца персанальная выстаўка прадстаўніка беларускай дыяспары ў Малдове, таленавітага ўраджэнца Лоеўшчыны Вячаслава Ігнаценкі, які, дарэчы, у ліпені прыняў удзел і ў экспазіцыі “Беларускія мастакі ў свеце”, што адбылася ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі пад час “Славянскага базару...”.

Гэта ўжо 27 персанальная выстаўка творцы, і прысвечана яна Малдове. Тут можна знайсці як віды Кішынёва, так і эцюды з паездкаў па розных кутках краіны: “Стары Кішынёў”, “Георгіеўская царква”, “Малдаўскі дворык”...

Вячаслаў Ігнаценка з задавальненнем піша тое, што яму падабаецца. У работах ёсць напружаны кантраст колеру, напрыклад, у творах “Мазаракіўская царква”, тут — жоўтае неба і сіняя зямля, ці “Зіма. Пушкіна Горка”, дзе ад чорнага неба і бела-руд-

га снегу вее старажытнасцю.

На выстаўцы за час яе працы пабывала шмат гасцей. Нашы землякі з асаблівым інтарсам разглядалі чужоўныя, для многіх незнаёмыя, мясціны Малдовы. Застаўся задаволены вернісажам і саветнік Пасольства Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Малдова Аляксандр Салаўеў.

Вельмі ўрачыста і прыгожа сказаў пра экспазіцыю вядомы малдаўскі мастак Дзмітрый Пейчэў: “Сёння прыкладна 99% малдаўскіх мастакоў займаюцца абстрактнай творчасцю. Тым цікавей бычыць такую выстаўку, дзе работы напісаны ў найвыдатнай класічнай манеры, з натуры, з вялікай захаханасцю ў яе”.

Арганізаваць экспазіцыю Вячаславу Ігнаценку дапамаглі Цэнтр этнакультурнага развіцця і эканамічнага супрацоўніцтва

В.Ігнаценка. “Ліст”.

“Мір” і Асацыяцыя беларусаў муніцыпалітэту Кішынёў. Прэзідэнт Цэнтра Юрый Максімаў адзначыў: “Мне заўсёды вельмі цікава прысутнічаць на выстаўках Вячаслава і, вядома, дапамагаць у іх арганізацыі, бо Ігнаценка — вельмі таленавіты мастак, ён знаходзіцца ў пастаянным развіцці. Хочацца пажадаць Вячаславу поспехаў і творчага прызнання на сусветнай арэне — нездарма на сённяшні дзень ён адзін беларускі мастак у Саюзе мастакоў Малдовы”.

Ганна МАЗУР
Кішынёў

Ураджай з “Максімавага сада”

Паміж Мінскам і Маладзечна-кам, сярод цудоўных палаткаў і лясоў, знаходзіцца маленькая маляўнічая вёска Ракуцёўшчына. Менавіта тут, у фальварку дробнага шляхціча Вацлава Лычкоўскага, летам 1911-га, роўна сто гадоў таму, пабываў Максім Багдановіч. І цяпер гэты фальварак як сімвал вяртання пісьменніка на Радзіму цягам ужо дваццаці гадоў вітае гасцей на Рэспубліканскім свяце паэзіі і песні “Ракуцёўскае лета”.

Распачалася паэтычна-музычная імпрэза ля памятных камянёў, якія былі ўсталяваны на перакрываванні дарог на Ракуцёўшчыну і суседнюю вёску Чысць. Госці ўскладалі кветкі, казалі прывітальныя словы, успаміналі беларускіх літаратараў і краязнаўцаў, якія ў 1970-я знайшлі гэтае месца (да таго часу было невядома, дзе жыў Багдановіч улетку 1911 года), а пазней, у 1981-м, сталі ініцыятарамі стварэння ля помніка першага на Беларусі пісьменнікага парку пад назвай “Максімаў сад”.

Сярод іншых гасцей, пабываў на свяце і міністр культуры Рэспублікі Бе-

ларусь Павел Латушка. А як адзначыў намеснік міністра Тадэуш Стружэцкі, гэты год, калі шырокая грамадскасць святкуе юбілей з дня нараджэння Максіма Багдановіча, сапраўды дае магчымасць людзям яшчэ больш спрычыніцца да творчасці класіка нашай літаратуры. Адметна, што сярод прысутных была і Маргарыта Пярова — унучатая пляменніца Вацлава Лычкоўскага. На фестываль таксама прыехалі Ірына Ніжанкоўская — прыёмная дачка Браніслава Тарашкевіча, Вольга Дашкоўская — далёкая сваячка Багдановіча... Зразумела, прысутнасць нашадкаў знакамітых беларусаў надало святу асаблівы каларыт і незабыўнасць.

Уся шматлюдная працэсія пад спе-вы ансамбля “Талака” рушыла непасрэдна да Ракуцёўшчыны. Далей імпрэза працягвалася ўжо непасрэдна на сцэне. Уладзімір Трапнян у вобразе Максіма Багдановіча, саліст Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Андрэй Усанаў, іншыя артысты беларускай эстрады, а таксама пісьменнікі Анатоль Бутэвіч, Навум Гальпяровіч, Людміла Рублеўская, Віктар Шніп ды шмат хто яшчэ радалі публіку багдановічэўскімі радкамі, песнямі на вершы паэта і творамі, на якія класік натхніў сваіх таленавітых паслядоўнікаў.

Надзея ПЯКАРСКАЯ,
студэнтка Інстытута
журналістыкі БДУ

Сеціўны аспект

Агульнадаступная інфармацыйная сістэма “Прафесійнае мастацтва Беларусі” і банк даных помнікаў архітэктуры нашай краіны будуць сфарміраваны цягам бліжэйшых пяці гадоў.

Пра гэта паведамілі ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Гэтыя два праекты ды некаторыя іншыя будуць ажыццяўляцца ў адпаведнасці з Нацыянальнай праграмай паскоранага развіцця паслуг у сферы інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій на 2011 — 2015 гады. У гэты ж тэрмін плануецца завяршыць стварэнне лакальных электронных музейных каталогаў, што будуць змяшчаць усе прадметы асноўна-

га Музейнага фонду. Дарэчы, у Дзяржаўным каталогу Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь цяпер зарэгістравана больш за чатыры тысячы асабліва каштоўных прадметаў.

Паводле інфармацыі Мінікультуры, да канца наступнага года ўсе музейныя ўстановы галіны павінны займаць афіцыйныя сайты і ўкараніць праграмныя пакеты па аўтаматызацыі ўлікова-фондавай дзейнасці. Пакуль гэтая дзейнасць аўтаматызавана толькі ў 125 са 153 існуючых у рэспубліцы “скарбніц”.

У адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады прадугледжваецца, што ўсе бібліятэкі і музеі краіны будуць падключаны да Інтэрнэта, забяспечаны неабходнымі тэхнічнымі і праграмнымі сродкамі.

Веладуэт на пятым

Ад “белай” царквы да Белыя Ковеля

Геаграфія падарожжаў па Беларусі спакваля пашыраецца, і таму за апошні час у турыстычны абарот было ўключана нямала “прызабытых” гісторыка-культурных адметнасцей. У той самы час, патэнцыял сферы яшчэ далёка не вычарпаны.

Апошняя засведчыў і чарговы, пяты па ліку, велатур “К”, першы этап якога адбыўся на гэтым тыдні. Яго маршрут праходзіў па ўсходзе Беларусі: Чашніцкім, Сенненскім і Аршанскім раёнах. “Турыстызацыя” гэтых мясцін — пакуль толькі ў перспектыве.

Журналісты нашага выдання Ілья Свірын і Юрый Чарнякевіч выправіліся ў колішнюю рэзідэнцыю Салагаў — Чарэ, дзе ад былой велічы захаваліся толькі руіны ўнікальнай раннебарочнай “белай” царквы па-над прыгожым возерам. Затым скіраваліся да рэшткаў сядзібы Старая Беліца, дзе, як мяркуюць да-

следчыкі, былі напісаны першыя беларускамоўныя вершы Янкі Купалы. А завяршылася падарожжа ў мястэчку Смаляны — з цэлай гронкай тамтэйшых помнікаў спадчыны, многія з якіх, аднак, знаходзяцца ў вельмі праблемным стане. У іх ліку і апетыя Караткевічам руіны Белыя Ковеля — адзінага на Віцебшчыне замка, ад якога ацалела хоць нешта.

Без сумневу, распрацаваны журналістамі маршрут у перспектыве цалкам можа стаць масавым. Тым больш, значная яго частка праходзіць уздоўж буйных еўрапейскіх магістралей — сучасных аналагаў старажытных гандлёвых шляхоў. Як і раней, транзітныя тэрыторыі могуць атрымаваць сур’ёзныя дывідэнды ад турызму.

Як спалучыць прыдарожны сэрвіс з гісторыка-культурным турызмам? Пошукі адказаў на гэтае пытанне таксама уваходзілі ў заданыя журналістаму выданні. Падрабязна пра вынікі велатура — у бліжэйшых нумарах “К”.

На здымках: “белая” царква ў Чарэях і рэшткі замка Белыя Ковель.

Страта

Наша ўдзячнасць і Памяць

На 85-м годзе зямнога жыцця перастала біцца сэрца выдатнага дзеяча культуры, музыкі, журналістыкі, патрыёта, Грамадзяніна з вялікай літары — Георгія Мікалаевіча ЗАГАРОДНЯГА.

З 1952-га года лёс гэтага выдатнага чалавека быў звязаны з Беларуссю. Пачынаючы з 1971-га і па 1977 год ён натхнёна, творча, самааддана працаваў на пасадзе дырэктара Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі.

Цягам амаль 59 гадоў Георгій Загародні ажыццяўляў нястомны журналісцкі подзвіг — стварэнне гістарыяграфічнага леталісу Філармоніі. Яго кнігі “Белорусская государственная филармония” (1981 г.), “Музыкальное высокое призвание” (1988 г.), а таксама напісаная, але пакуль не надрукаваная трыя — помнік-трыпціх — гэта споведзь, прызнанне ў любові да Белдзяржфілармоніі.

Калектыў Беларускай дзяржаўнай філармоніі глыбока смуткуе з прычыны адыходу ў вечнасць сумленнага, таленавітага, сціплага, чалавечнага Георгія Мікалаевіча Загародняга і выказвае шчырыя спачуванні яго сям’і, блізкім, сваякам, сябрам і калегам.

Калектыў Белдзяржфілармоніі

У ліпені 2011 года завяршыўся зямны шлях адметнай асобы ў вакальным мастацтве СССР і нашай дзяржавы — Ірыны Аляксандраўны ПАЛЯНСКАЙ.

Зорка спявачкі пачала свой узыход з мастацкай самадзейнасці ў Ленінградзе, дзе была заўважана выдатным музыкам Барысам Карамышавым. Ірына Аляксандраўна ўражвала адметным голасам і яркім выканальніцкім майстэрствам, мела сваю выразную і непаўторную творчую індывідуальнасць.

У час вайны яна выступала ў падраздзяленнях і часцях дзеючай арміі. Творчы подзвіг Ірыны Палянскай на дарогах вайны адзначаны медалямі “За абарону Савецкага Запалля” і “За Перамогу над Германіяй”.

Пасля вайны Палянская прадоўжыла свой творчы шлях на сцэнах Адэсы, Тбілісі, Махачкалы, Сухумі, Яраслаўля і — Мінска: з 15 студзеня 1956-га па 1 лістапада 1972 года яна з’яўлялася салісткай-вакалісткай эстраднага аддзела Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Неабсяжны рэпертуар спявачкі гучаў на ўсёй прасторы Савецкага Саюза.

У якасці педагога Ірына Палянская цягам дванаццаці гадоў шчодро перадавала сакрэты вакальнага майстэрства сваім вучням — салістам-вакалістам Нэлі Багуслаўскай, Ядвізе Паплаўскай, Надзеі Мікуліч, Аляксандру Ціхановічу, Святлане Кульпе, Таццяне Арлоўскай, Галіне Галендзе, Алёне Свірыдай.

Ірыну Аляксандраўну Палянскую справядліва называюць легендай. Добрая памяць назаўсёды застанецца ў сэрцах яе блізкіх, сяброў, калег, а таксама ўсіх аматараў таленту гэтай яскравай і непаўторнай спявачкі.

Калектыў Белдзяржфілармоніі

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне першаму намесніку дырэктара вытворча-творчага рэспубліканскага прадпрыемства “Беларускі відэацэнтр” Кумыковай Вользе Анатольеўне ў сувязі з заўчаснай смерцю сына.

Днямі адбылося пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры, на якім абмеркавалі пытанні наладжвання замежных стажыровак студэнтаў, аспірантаў, дактарантаў, а таксама выкладчыкаў устаноў адукацыі сферы і работнікаў культуры.

Лішне казаць, што сёння патрабаванні да прафесійнай падрыхтоўкі значна павысіліся. Узнікла патрэба ў неадкладным засваенні лепшых дасягненняў сусветных мастацкіх школ, новых педагогічных метадык і “таямніц” прафесійнай “кухні” акцёраў, музыкантаў, іншых спецыялістаў, якіх пакуль не рыхтуюць у Беларусі.

Менавіта Міністэрства культуры ініцыявала істотныя заканадаўчыя карэктывы. Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 мая 2011 г. № 218 прадугледжвае выдаткаванне сродкаў фонду Кіраўніка дзяржавы па падтрымцы культуры і мастацтва на аплату навучання, у тым ліку замежных стажыровак работнікаў культуры, выкладчыкаў па спецыяльнасцях, звязаных з практычнай, творчай і навуковай дзейнасцю, а таксама студэнтаў, аспірантаў, дактарантаў ва ўзросце звыш 31 года.

Сістэмнасць і геаграфія

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі перакананы, што замежная стажыроўка — неадкладная патрэба дня, таму наладжванне такога кшталту дзейнасці вымагае строгай сістэмнасці. Кошт яе залежыць ад тэрміну навучання і краіны, з пэўнымі інстытуцыямі якой і заключаюцца адпаведныя дамовы. Кожная такая стажыроўка абыходзіцца ў сярэднім ад 8 — 10 і больш мільёнаў рублёў. Але мэта, як кажуць, апраўдвае сродкі.

Па словах Тадэуша Стружэцкага, сёлета быў сфарміраваны пералік спецыяльнасцей і спецыялізацый, па якіх нашы стажоры павінны накіроўвацца за мяжу ў першую чаргу. Вызначана і геаграфія стажыровак: вядучыя ВНУ Масквы, Санкт-Пецярбурга, знакавыя навучальныя ўстановы Польшчы, Аўстрыі, Францыі... Спіс не завершаны, бо цяпер яшчэ збіраецца інфармацыя, даследуюцца вопыт супрацоўніцтва. Да прыкладу, сёлета Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі заключылі дамовы з шэрагам ВНУ Кітая, а Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў выйшла на асобныя ўстановы Італіі...

Словам, геаграфія стажыровак пастаянна пашыраецца. І мы, па словах Тадэуша Стружэцкага, павінны выбіраць тыя навучальныя базы, дзе ёсць самабытныя спецыялісты, дзе сфарміраваліся аўтарытэтныя школы. Але месца стажыроўкі абмяжоўваецца, натуральна, не толькі замежнымі ВНУ. Мяркуюцца, што актыўна будзе выкарыстоўвацца павышэнне кваліфікацыі і для нашых прафесійных тэатральных, музычных калектываў. Маецца на ўвазе навучальная база вядучых тэатраў, аркестраў свету, майстар-класы знакамітых рэжысёраў, дырыжораў, не выключаюцца і стажыроўкі пад час знакавых і разнапланавых фестываляў.

Дэфіцыт на высокую кваліфікацыю

З гэтай нагоды — меркаванне дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Рыгора Шацько. Ён перакананы, што цяпер, калі варта берагчы кожную дзяржаўную капейчыну, мэтазгодна не ехаць за досведам у свет, а запрашаць замежных прафесіяналаў-знаўцаў да сябе. Дакладней кажучы, за кошт пастановачных сродкаў ладзіць у тэатры майстар-класы па навучанні гукатэхнікаў, грымёраў, асвятляльнікаў сцэны, іншых спецыялістаў, каго ў Беларусі пакуль не рыхтуюць. І вучыць іх варта на тым абсталяванні, якое ў тэатры на сёння ў наяўнасці, а не на тым, што для нас пакуль застаецца недасяжным. І ўвогуле, па перакананні Рыгора Шацько, вырашэнне адной праблемы становіцца падставай для ўзнікнення другой. Высокакваліфікаваны спецыяліст імгненна трапляе ў катэгорыю вострадэфіцытнага, якога на

тых выбітных асоб, што прыязджаюць да нас з канцэртамі, гастроямі, а таксама для ўдзелу ў самых розных фестывальных журы...

Усё вышэйзгаданае не азначае, што замежных стажыровак на Беларусі дасюль не існавала. Як сцвярджае Тадэуш Стружэцкі, цягам апошніх трох гадоў стажыравалася 13 чалавек, у асноўным — выкладчыкі і студэнты нашых ВНУ культуры. Пазрэкі за мяжу ажыццяўляліся за кошт асабістых сродкаў ці за грошы навучальнай устаноў. Наладжванне ж замежнага навучання пры дапамозе бюджэтных сродкаў — справа новая, але ж і магчымасці — іншыя. Дарэчы, восем чалавек са згаданых ранейшых стажыровак ужо вярнуліся — іхняе навучанне арганізавалася за кошт сродкаў спецыяльнага

тваў Барыс Святлоў, які перакананы: галоўны стымул для студэнта — стыпендыя. Маўляў, сваім узорным навучаннем студэнт дамагаецца грантаў, фондавай падтрымкі, а ў гэтым — залог ягонага самаўдасканалення. А стажыроўка, па перакананні Барыса Святлова, больш прыдатная для спецыяліста з шырокім дыяпазонам ведаў, інакш кажучы — для выкладчыка ВНУ. Але ў кожнай установе — свая спецыфіка.

Па меркаванні рэктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіла Баразны, сёлета менавіта студэнцкія стажыроўкі ва ВГІКу прынеслі істотны плён: павысілася якасць курсавых работ, адзін са стажораў-аператараў запрошаны да працы над расійскім тэлесерыялам на базе нашага “Беларусьфільма”... І

весці ў бліжэйшы час. Калегія таксама палічыла нялішнім заключэнне з вядучымі творчымі замежнымі ВНУ доўгатэрміновай дамоў, што будучы рэгуляваць пытанні арганізацыі і наладжвання стажыровак, а таксама супрацоўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь з адпаведнымі органамі дзяржкіравання замежных краін.

Стажыроўка ці абмен вопытам?

А як са стажыроўкамі для спецыялістаў раённых аддзелаў культуры? Намеснік міністра культуры Тадэуш Стружэцкі перакананы, што ў дадзены момант гаворка павінна весціся не столькі пра навучанне за мяжой, колькі пра міжраённую і міжабласны абмен вопытам у форме семінарскіх заняткаў. Але не выключаюцца і навучальныя камандзіроўкі ў іншыя краіны. У бліжэйшы час Інстытут культуры Беларусі ўнясе прапановы па мэтавым фарміраванні груп у складзе спецыялістаў для абмену вопытам у іншых краінах, для прыёму замежных гасцей на ўласнай базе. І такая практыка ўжо існуе. Колішні Інстытут праблем культуры рэгулярна прымаў групы работнікаў культуры з Расіі, Казахстана, Малдовы... “Але, — кажа Тадэуш Стружэцкі, — і мы зацікаўлены ў тым, каб нашы спецыялісты рэгулярна выязджалі па досвед да сваіх замежных калег”. Натуральна, гэта будучы тая работніцкая сфера, якія здольныя не проста акумуляваць разнапланавы вопыт, але і выкарыстаць яго з карысцю для дзяржавы. У свой час дырэктары метадычных цэнтраў выязджалі ў Польшчу, а работнікі культуры Магілёўшчыны і сёння частыя госці ў Малдове.

“Такая практыка, — сцвярджае Тадэуш Стружэцкі, — павінна стаць пастаяннай. Мы проста абавязаны інтэгравацца ў сусветную культурную прастору. Гэта выгадна нам як суверэннай краіне. Нам важна вывучаць замежны вопыт, але не менш важна — шырока папулярываць свой у краінах свету”.

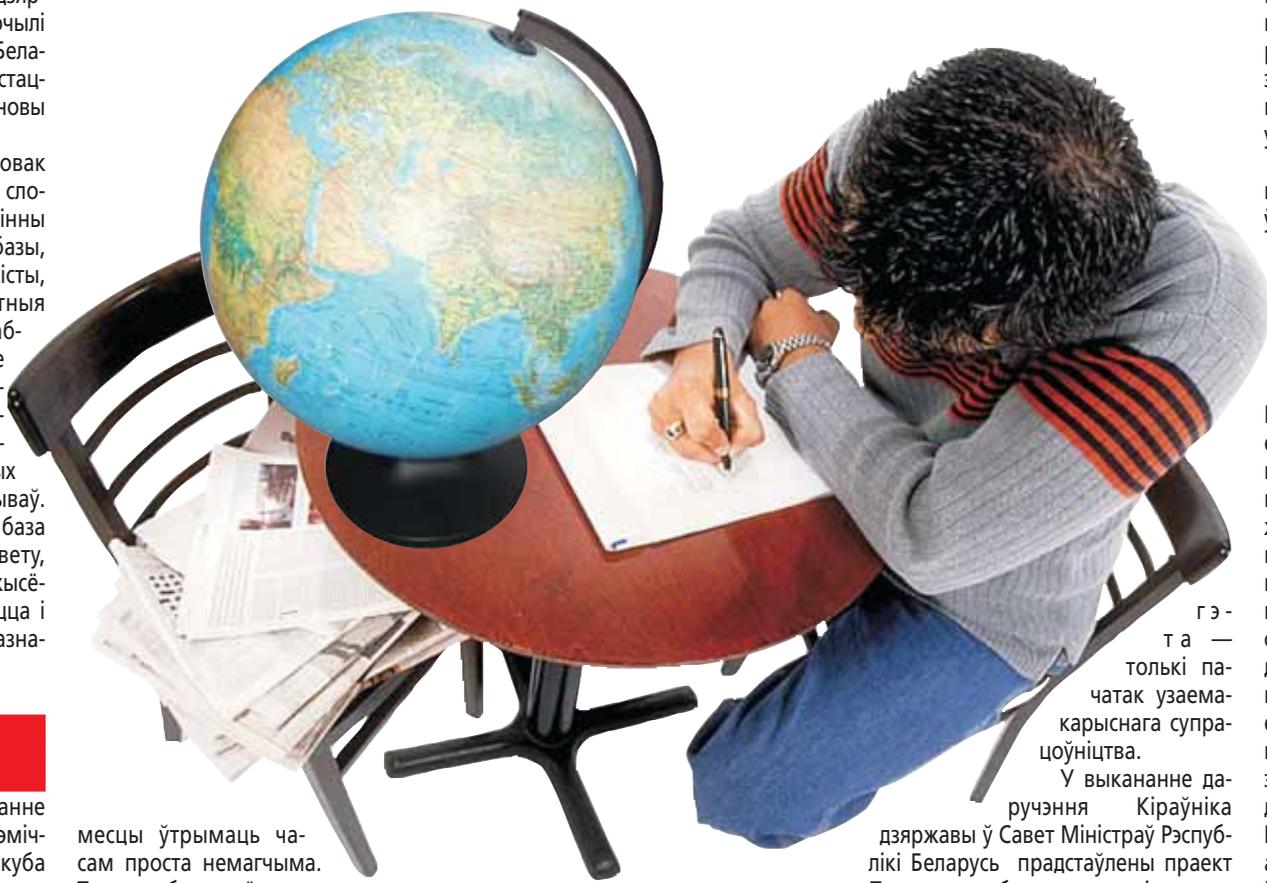
І ў тым, што прэзентатыўнасць нацыянальнай культуры набывае ўсё большыя маштабы, сумняваюцца не даводзіцца. Брэстчына і Гродзеншчына даўно і плённа ўзаемаўзбагачаюцца ў межах прыгранічнага культурнага супрацоўніцтва: ледзь не штомесяц ладзіцца сумесныя канцэрты, фестывалі. У польскай Гайнаўцы ўжо колькі гадоў рэалізуецца праект “Беларускае вяселле”, пад час якога дэманструюцца поўныя вясельныя абрадавыя цыклы. Гэтакія ж шчыльныя стасункі ў нас і з установамі культуры Літвы, Латвіі. Такое практычнае, так бы мовіць, супрацоўніцтва — таксама адна з форм стажыровак, абмену досведам, цудоўная магчымасць для сумеснай працы над агульным творчым праектам, пад рэалізацыю якога выдаткоўваюцца замежныя гранты. Сёлета завершана падрыхтоўчая дзейнасць двух раёнаў — нашага Пастаўскага і Рокішкага раёна Літвы па сумесным аднаўленні спадчыны Тызенгаўзаў. Выбітныя палацы ёсць у абодвух, таму заяўка на атрыманне значных сродкаў на рэканструкцыю, музейфікацыю складалася сумесна. І такіх агульных, трансгранічных праектаў, безумоўна, павінна быць як мага больш. Але названаму ашчаднаму падыходу да аднаўлення гісторыка-культурнай спадчыны трэба вучыцца сістэмна і мэтанакіравана. Мастак і музыка пад час стажыроўкі знаёміцца з творчымі напрацоўкамі майстроў сусветнага ўзроўню, начальнік аддзела культуры — са стратэгіі і тактыкай захавання і развіцця самабытнасці роднага краю на лепшых узорах замежнага прафесійнага досведу.

І самае галоўнае, як падкрэслівае Тадэуш Стружэцкі, для гэтага ўжо ёсць адпаведная нарматыўная база.

Яўген ПАГІН

Стажыроўка за мяжой: стратэгія і тактыка

“Мадэль для зборкі” спецыяліста

гэта — толькі пачатак узаемакарыснага супрацоўніцтва.

У выкананне даручэння Кіраўніка дзяржавы ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прадстаўлены праект Палажэння аб парадку накіравання навучэнцаў і педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікаў культуры на стажыроўку за межамі краіны. На пасяджэнні Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, як паведаміла Міністэрства культуры, у першым паўгоддзі бягучага года адобрана 18 заявак на атрыманне грантаў для праходжання замежных стажыровак.

Сярод спецыяльнасцей, па якіх патрэбны першачарговыя стажыроўкі, — рэжысёры, аператары, мастакі-рэстаўратары, балетмайстры... Натуральна, вырашана стварыць максімальна дакладную і аб'ектыўную базу даных па тых кандыдатурах, чыю замежную стажыроўку мэтазгодна пра-

месцы ўтрымаць часам проста немагчыма. Так, праблема ёсць, але тычыцца яна, як кажуць, непазбежнага творча-дыялектычнага развіцця любой прафесійнай суполкі, таму станоўчае вырашэнне названага пытання наўпрост залежыць ад жыццяздольнасці і самадастатковасці калектыву...

Дарэчы, даручэнне аб правядзенні замежнікамі майстар-класаў у межах Беларусі запісана, па словах Тадэуша Стружэцкага, у рашэнні калегіі Міністэрства культуры краіны. Калі для ўдзелу ў фестывалі “Лістапад” запрашаецца, скажам, вядомы кінарэжысёр ці акцёр, дык з ім адразу заключаецца дамова аб правядзенні і майстар-класаў на базе Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Максімальна будзе выкарыстоўвацца і творчы патэнцыял

фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

У кожнай ВНУ — свая спецыфіка

Па выніках першых “адукацыйных” пазрэдак прадстаўнікоў БДУКіМ ва ўніверсітэце нядавуны стажоры правялі ўжо ўласныя майстар-класы, былі ўнесены пэўныя змяненні ў навучальныя праграмы, напоўніцу выкарыстоўваюцца аўдыя- і відэаматэрыялы, што адлюстроўваюць вопыт дзейнасці іншаземных ВНУ. Формы стажыровак адшліфоўваюцца, і свой унёсак у гэтую карпатлівую справу робіць рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастац-

Мастацтва або індустрыя?

Грошы — рухавік не толькі тэхналагічнага, але і анімацыйнага прагрэсу. Лічыцца, што бюджэты мультыплікацыйных стужак павінны быць на парадак меншымі за бюджэты карцін з акцёрамі, бо ў анімацыі не задзейнічаны павільёны, натурная пляцоўка і г. д. Для аўтарскай, або, як яе яшчэ называюць, фестывальнай анімацыі, сапраўды, бюджэт фільма не вырашае поспеху, бо справа тут — у цяперанні і таленце майстра. Падобную стужку можна цяпер зняць на... звычайны лічбавы фотаапарат, аднак у кінатэатры ды на кабельным тэлеканале яе не пакажуць: масавы глядач прывычаўся зусім да іншых, так бы мовіць, “дыс-

Знакаміты вядучы колішняга “Мультыклуба” мае рацыю. Анімацыйнае падраздзяленне Нацыянальнай кінастудыі ў апошнія гады выпусціла шэраг стужак, цікавых не толькі для малых беларусаў, у тым ліку цыклы “Беларускія прымаўкі”, “Аповесць мінулых гадоў”, якія ня зменна выклікаюць станоўчыя эмоцыі на праглядах, але да шырокай аўдыторыі чамусьці “не даходзяць”.

Аргументы пракатчыкаў — стандартныя: невялікія па працягласці

Сам Міхаіл Тумеля ўпэўнены: справа — не ў фармаце, тым больш, што аніматары ўжо самі працуюць з улікам патрабаванняў тэлепаказу.

— Мой цыкл “Беларускія прымаўкі” якраз і прызначаны для паказу ў якасці хвілінных заставак да тэлеперадач, — кажа аніматар. — Але на тэлебачанні яго чамусьці паказалі адным блокам, з-за чаго згубіўся сэнс праекта.

ных фестывалях з’яўляецца ўсё больш зробленых “уручную” карцін. Але гэта не значыць, што канкурываваць на міжнародным рынку будзе лягчэй: сёння галоўныя сілы анімацыі сканцэнтраваны ў Паўднёва-Усходняй Азіі. Так, у нас ёсць майстэрства і цікавыя задумы, але зрабіць патэнцыйны хіт некалькім спецыялістам немагчыма. Калі аўтарскі анімацыйны фільм магчыма параўнаць з чоўнам, то поўнаметражная пракатная карціна на яго фоне выглядае як шматпалубны лайнер найноўшай канструкцыі, для пабудовы якога патрэбны ці не сотні спецыялістаў.

— У нас ёсць амбіцыйная задача: у бліжэйшым будучым зрабіць пераход ад аўтарскай фестывальнай ані-

проста, — працягвае Андрэй Бычкоў. — Адна стужка — адзін рэжысёр, астанаткі трэба будзе шукаць сабе знятак. Мы не можам кінучы ўсе рэсурсы на вытворчасць пэўнай карціны і адмовіцца ад працягу іншых праектаў — кшталту цыкла “Аповесць мінулых гадоў” нашага мэтра Ігара Волчака або іншых. Да вялікага праекта трэба падыходзіць як след падрыхтаваўшыся.

“Анімаёўка” зоймецца кадрамі

У свеце кіно добра вядома, што існаванне ў краіне паўнаметражнага фестывалю вельмі спрыяе развіццю мясцовай кінематографіі. Айчыны фестываль анімацыі “Анімаёўка”, які праходзіць у Магілёве, існуе ўжо больш за дзесяцігоддзе, але ў апошнія гады, як падаецца многім аніматарам, ён пачаў губляць свой імгэт і патрабуе “рэанімацыі”.

— Мяркую, што выкажу агульную думку, якая віруе ў коле маіх калегаў: арганізатарам “Анімаёўкі” патрэбна заняцца асэнсаваннем таго, што робіцца ўнутры фестывалю, прааналізаваць мэты, задачы і рэальнае палажэнне. На сёння стан “Анімаёўкі” не адпавядае ўзроўню сур’ёзнага прафесійнага конкурсу, — лічыць рэжысёр-аніматар “Беларусьфільма” Аляксандр Ленкін. — Форуму ў апошнія гады бракуе дастатковай колькасці прафесійных работ, а сярод гасцей усё менш і менш цікавых асоб з іншых краін. На другім дзясятку існавання ад “Анімаёўкі” чакаюць сталення і выхаду на новую ступень развіцця...

— З большасцю выказаных на адрас фестывалю прэтэнзій даводзіцца пагадзіцца, — згодны з прафесіяналам ад анімацыі Андрэй Бычкоў. — “Анімаёўцы” сёння не хапае таго, што называецца “фестывальным асяродкам”: у ідэале такі форум павінен быць “прафесійнай тусоўкай” аніматараў, дзе вопытны спецыялісты з розных краін перадавалі б вопыт маладому пакаленню. Міністэрства культуры плануе, што гэтым разам у фэсце возьмуць удзел маладыя беларускія творцы, для якіх у Магілёве будуць арганізаваны майстар-класы з удзелам профі з розных краін. Плануецца, што на некалькі фестывальных дзён у горад з’едуцца 30 — 40 іншаземных аніматараў, і трэба, каб усе іх беларускія калегі маглі прыняць удзел у форуме, каб атрымаць карысны досвед і падзяліцца сваімі здабыткамі.

Перадача “эстафеты пакалення” — яшчэ адна ці не самая балючая праблема айчынай анімацыі.

— Калі раней у анімацыю ішлі з сумежных “мастацкіх” прафесій, каб мець магчымасць для самавыяўлення, то сёння моладзь пачувае сябе куды больш свабодна, і ў анімацыю ідуць толькі апантаня адзінкі, — кажа Міхаіл Тумеля. — Зрэшты, з такіх і атрымліваюцца добрыя спецыялісты. Хочацца, каб тыя, хто абірае анімацыю на ўсё жыццё, былі заўсёды ўпэўнены ў тым, што ў іх працы зацікаўлены, і станоўчыя вынікі не прымусяць сябе чакаць...

Нам, глядачам і прыхільнікам айчынных “мульцікаў”, таксама вельмі хочацца, каб не толькі магілёўская “Анімаёўка”, але і ўся наша анімацыя здолела перайсці на іншы ўзровень існавання. На самой справе, калі нашаму ігравому кіно пакуль не пад сілу ўзняць тэму гістарычнай мінуўшчыны Беларусі ў поўнаметражным праекце, то чаму не звярнуцца да яе аніматарам? Магчыма, менавіта з вялікай, прысвечанай постацям гераічнага мінулага, стужкі і пачнецца новая эра ў жыцці беларускай анімацыі?

Антон СІДАРЭНКА

З шырокім распаўсюджаннем лічбавых кінатэатраў і тэхналогіі 3D-стэрэа анімацыя атрымала моцны штуршок. Менавіта мультыплікацыйныя стужкі ў абсталяваныя новымі тэхналогіямі кінатэатрах найбольш прывабліваюць і беларускага, пераважна сямейнага, глядача. На жаль, у цітрах тых фільмаў пакуль няма прозвішчаў айчынных аніматараў, а створаны яны ў іншых краінах. І, відавочна, гэта адбываецца не таму, што прафесійныя і творчыя магчымасці беларусаў у нечым саступаюць сусветнаму ўзроўню: айчынная школа аўтарскай анімацыі, якая пачала складацца чатыры дзесяцігоддзі таму, лічыцца досыць моцнай, бо нашы творцы амаль ніколі не вяртаюцца без узнагарод з прэстыжных міжнародных фестываляў. Але, нягледзячы на добрае рэнамэ ў свеце, на радзіме айчынная анімацыя амаль незаўважная. У прычынах такога становішча і таго, якім чынам яго можна выправіць, вырашыў разабрацца карэспандэнт “К”.

Перасесці з “чоўна” на “лайнер”

Беларуская анімацыя павінна выйсці на індустрыяльны ўзровень

нееўскіх”, стандартаў, якія можа забяспечыць толькі індустрыяльная вытворчасць.

З дзяцінства запомніліся кадры тэлерапартажу з офіса гіганта сусветнай мультыіндустрыі: сотні аніматараў, як на канвееры, сядзяць у гіганцкім памяшканні і ўпарта, не падымаючы галавы, працуюць... толькі над адной стужкай! За дваццаць гадоў змяніліся інструменты — на змену алоўкам і паперы прыйшлі камп’ютары, — але агульныя складнікі поспеху жанру для масавай аўдыторыі не змяніліся, і першы з іх — высокая тэхнічная дасканаласць і добрае веданне псіхалогіі глабалізацыйнай аўдыторыі.

Беларускай анімацыі, пры ўсім яе набытках і дасягненнях, да індустрыяльнага ўзроўню пакуль далёка. Значыць, яна не можа прэтэндаваць на значныя памеры здымачных бюджэтаў — гарантыі вяртання ўкладзеных у вытворчасць грошай інвестарам ніхто ў дадзеным выпадку не даць. Дзяржава цалкам фінансуе айчынную аўтарскую анімацыю і, згодна з дзеючымі і запланаванымі заканадаўчымі актамі, будзе рабіць гэта і надалей у аб’ёме 100%. Але якім чынам вырвацца з замкнёнага кола?

Дастукацца да экрана

— У нашай анімацыі існуе некалькі асноўных праблем, — лічыць аўтар адной з найвядомых беларускіх стужак “Чароўная жалейка” Міхаіл Тумеля. — І першая з іх — адсутнасць пракату. Убачыць айчынную анімацыю на вялікім ці нават на малым экране досыць цяжка. Як правіла, гаворка ідзе аб фестывальных паказах, сеансах пад час школьных канікул, але і ў звычайным рэпертуары нашых стужак не знойдзеш. Адсюль наступная праблема: айчыны глядач часам нават не ведае, якія анімацыйныя карціны выпускае “Беларусьфільм”...

анімацыйныя карціны немагчыма паказваць інакш, чым у выглядзе зборнікаў-альманахаў. Глядацкі і касавы патэнцыял іх відавочна невялікі. Што да ўключэння беларускай анімацыі ў звычайныя сеансы ў выглядзе дадатковага “нумара”... Далёка не ўсе глядачы згодныя з тым, што ім трэба глядзець нешта “ў нагрук” да абранай стужкі. Хоць станоўчы вопыт такой формы паказу існуе: знакамітае падраздзяленне студыі Дысней “Pixar” перад сваімі шэд’ўрамі звычайна ўстаўляе невялікія анімацыйныя фільмы ўласнай вытворчасці, якія часам выклікаюць у таго ж мінскага глядача больш станоўчую рэакцыю, чым “асноўная стужка”. Але ў згаданым выпадку гаворка ідзе толькі аб “разагрэве” глядача перад “галоўнай стравой”. А вось ці захоча ён пабачыць перад чарговай галівудскай камедыяй або трылерам высокамастацкую беларускую анімацыю, тым больш, плаціць за яе грошы, — вялікае пытанне. Тое ж самае трэба сказаць пра маскоўскіх дыстрыб’ютараў галівудскай прадукцыі, “дзяліцца грашыма” ў якіх нежак не прынята.

Застаецца тэлебачанне, але тут у свае правы ўступае знакамітае слова “фармац”. У свой час “К” ужо даследавала праблемы выхаду на малы экран айчынай кінапрадукцыі, праўда, у дачыненні да дакументалістыкі. З анімацыйнай праблемы, па сутнасці, тыя ж самыя. Працягласць перадач, якія паказваюць па тэлебачанні, павінна быць кратная 13 хвілінам ды мець пэўныя сэнсавыя паўзы для магчымасці ўстаўкі рэкламных роликаў. Да таго ж, так званая сетка вяшчання плануецца з улікам магчымасці штотыднёвых планамерных паказаў. А ці знойдзецца ў нас столькі кароткаметражнай анімацыі, каб дэманстраваць яе кожны тыдзень у адзін і той жа час, каб яе здолеў пазнаваць і палюбіць шырокі глядач?

Каментарый з нагоды

Перспектыўны прыбытак

Алег СІЛЬВАНОВІЧ, дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”:

— Беларуская анімацыя, як і дакументалістыка, — вельмі моцныя ў творчых адносінах плыні нацыянальнага кінамастацтва. Так, на сённяшні дзень яны не прыносяць значных прыбыткаў, але калі ваша дзіця грае на скрыпцы ў музычнай школе і не зарабляе на білетах на свае канцэрты, ці ж варта лічыць яго нейкай перашкодай для ўсёй сям’і?.. Не ўсё ў гэтым жыцці мусіць “размаўляць” на мове грошай. Павінны існаваць галіны, якія будуць прыносіць іміджавы прыбытак краіне ў цэлым і “Беларусьфільму” ў прыватнасці, што ў перспектыве будзе ўвасабляцца ў канкрэтныя сродкі.

Існаванне якаснай, цікавай у мастацкіх адносінах анімацыі, а таксама дакументалістыкі сведчыць аб кінематографічнай моцы дзяржавы. У свеце не так шмат краін з настолькі развітой сістэмай кінавытворчасці, як на Беларусі. Наша анімацыя — якраз адзін са складнікаў гэтай сістэмы, якой можна ганарыцца і якая, спадзяюся, хутка выйдзе на паказчыкі перыяду свайго росквіту.

Пабудаваць “лайнер”

Іншай вялікай праблемай, якая плаўна вынікае з першай, беларускія аніматары называюць адноснаю слабасцю тэхнічнай базы анімацыйнага падраздзялення Нацыянальнай кінастудыі. Шмат якія аперацыі, што на “Беларусьфільме” дасюль робяць уручную, у іншых краінах выконваюцца на камп’ютарах. Але, што парадаксальна, гэтая праблема адначасова з’яўляецца пэўным плюсам.

Міхаіл Тумеля ўпэўнены, што вопыт на класічную “маляваную” анімацыю ў свеце паступова вяртаецца. Мяркую, людзям хутка надакучаць камп’ютарныя гульні, стэрэа і гэтак далей, — кажа ён. — Стужка французца Сільвана Шамэ “Ілюзіяніст”, створаная ў традыцыйнай тэхніцы, намініравалася гэтым разам на “Оскар”, мінула яе карціна “Трыя з Бельвіля” мела таксама вялікі пракатны поспех. На міжнарод-

мацыі да камерцыйнай, поўнаметражнай, і пры гэтым не згубіць тое лепшае, што было назапашана нашымі аніматарамі ў мінулыя гады, — падзяліўся планами выконваць абавязкі дырэктара Дэпартаменту па кінематографіі Міністэрства культуры краіны Андрэй Бычкоў. — Зрабіць гэта будзе няпроста, але ўжо сёння трэба займацца падрыхтоўкай тэхнічнай базы і кадраў: тым, хто сёння вучыцца на аніматараў у Акадэміі мастацтваў і Мастацкім вучылішчы імя Глебава, неабходна арыентавацца па працу ў новым кірунку. Адзін з магчымых шляхоў выканання задуманага — запрашэнне спецыялістаў, якія змогуць падзяліцца адпаведным вопытам. Баяцца гэтага не трэба: нашы ўнікальныя майстры аўтарскай анімацыі без працы не застаюцца, а вось карысны досвед у кірунку камерцыйнай індустрыі нам не перашкоджаць.

Але запусціць поўнаметражны анімацыйны фільм будзе не так

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з юбілеем народную артыстку Беларусі Валянціну Гаявую. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Беларускага Лідара.

“Вы ўнеслі важкі ўклад у захаванне беларускага танцавальнага фальклору, сцэнічнае ўвасабленне яго найлепшых традыцый і ўзораў сродкамі сучаснай харэаграфіі. Створаны вамі ансамбль “Харошкі” стаўся сапраўднай візітнай карткай нашай культуры, яго творчасць шырока вядомая ва ўсім свеце”, — гаворыцца, у прыватнасці, у віншаванні.

Прэзідэнт таксама выказаў надзею, што Валянціна Гаявая і ў далейшым будзе дарыць удзячным глядачам новыя канцэртныя праграмы, якія ўзбагацяць духоўную скарбніцу беларускага народа.

далёкія па часе гістарычныя тэмы не сустракалі адпаведнай падтрымкі. А мне ўсю нацыянальную адметнасць хацелася перадаць у танцы.

— На што вы абапіраліся? На ўражанні, “падгледжаныя” ў вёсках? На фальклорныя распрацоўкі навукоўцаў? Відавочна, не на працу сваіх калегаў, як гэта часам рабілі іншыя...

— І тады, і цяпер у харэаграфіі было вельмі распаўсюджана, так бы мовіць, “цытаванне”. Адзін харэограф убачыць у

рода. Я родам са стэпавага рэгіёна, дзе на ўвесь наваколны абшар — якая-небудзь адна-адзіная таполя, як штоscopy Боскае, паэтычнае, што наймольна прыцягвае да сябе. А тут, у Беларусі, столькі зеляніны! Прырода звычайна пакідае свой адбітак на ўсіх складніках народнага побыту: ад чалавечых характараў да абрадаў, спеваў, рухаў, адзення і звычай...

Вось яна, пэўна, разгадка “палётаў”? Вы заўважалі, як шмат у “Харошак” не традыцыйных народных “прытупванняў”, а запаволеных рухаў угару, бы знятых адмысловым кіношным прыёмам? Можа, гэта і ёсць палёт-лунанні? Над ляснымі гушчарамі, праз час... А яшчэ — не “ўнутры” падзеі, а па-за імі, як погляд зверху, з нейкай аддаленасці, што пашырае гарызонт...

— А трапіўшы ў Магілёве ў шпіталь, напоўніцу адчула дабрыню, сардэчнасць, асабліваю шчырасць і гасціннасць простых вяскоўцаў людзей, што ляжалі са мной. Асабліва запомнілася бабуля Алена. Яна ведала столькі прыпевак! І спявала іх мне, каб падбадзёрыць. Сама ж яна была — смяротна хворая... Беларускае зямля багатая на самародкаў. І нішто лепш за мастацтва не лепшыя народы. Бо яно дапамагае зразумець адно аднаго без перакладу.

— Вы аб’ездзілі з гастролямі ўвесь свет. Канцэрты ансамбля не проста дораць радасць, яны вымушаюць суперажываць героям ваших пастаноў, ставіць сябе на іх месца і нават пераацэньваць уласныя ўчынкi. А галоўнае — выступленні “Харошак” садзейнічаюць развіццю не толькі мастацкіх густаў і псіхалагічных адчуванняў, але і гістарычнага мыслення. Пры такім плённым унёску ў беларускую культуру ці бывае ў вас адчуванне, што, маўляў, можна было б зрабіць яшчэ больш?

— Бывае! Ды не проста “бывае”, а — ёсць. З аднаго боку, гэта нармальныя пачуцці любога творцы: заўсёды хочацца паспець зрабіць больш і лепш. З іншага ж... Азіраючыся назад, бачу, колькі сіл і часу было страчана на барацьбу: то на доказы правільнасці абранага шляху, то на “здабыванні” грошай на новыя праграмы... Мне часта казалі: “Ну хто будзе дзве гадзіны запар глядзець беларускія народныя скокі? Яны ж нецікавыя. Пастаўце лепш танцы народаў свету. А яшчэ вар’етэ: высокія дзяўчаты з доўгімі нагамі, эстрадныя песні з падтанцоўкамі — абою ад публікі не будзе!”...

А ў той час, калі з’явіліся “Харошкі”, ужо быў і Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі, і танцавальная група ў Нацыянальным акадэмічным народным хоры імя Г.Цітовіча. Здавалася б, фальклорны кірунак запоўнены. Але ў мастацтве не бывае цесна: нават у адзін бок кожны можа рухацца па сваёй дарозе.

— Як за змагаліся за сваю фальклорна-гістарычна-шляхецкую лінію?

— Толькі працай. Мне адмаўлялі, а я ставіла на свой страх і рызыку — і запрашала паглядзець. А ўжо калі убачаць, дык і грошы на касцюмы знойдуць.

— А сцэнічныя строі “Харошак” — тэма для асобнай размовы. Іх назбіралася пяць з паловай тысяч! Яны ўсё часцей экспануюцца на выстаўках як своеасаблівае “відовішчнае дысертацыя”, прысвечаная гісторыі ансамбля і, наогул, мінуўшчыне.

— Падыход да іх — папраўдзе навуковы. Любая мастацкая фантазія аб’явілася на гістарычныя даследаванні, карпатлівае вывучэнне нацыянальных традыцый. Апошнім часам з намі працуе Юрый Піскун і мой сын Аляксей Гаявой, абодва — выпускнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Але я ўдзячная ўсім, з кім пачынала. Без мастакоў (таксама, як і без музыкантаў) “Харошкі” ніколі не сталі б такімі, якія яны ёсць. Поліфанія мастацтваў — аснова любога фальклору. Як і шматгалоссе думак — аснова жыцця: у часе, па-над часам, у прыземленым побыце ці ў палёце.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Адлік Л.Ш.

Упершыню 60 жывапісных работ, падараных народным мастаком Беларусі Леанідам Шчамялёвым гораду Мінску, экспанавалася пры ўрачыстым адкрыцці нашай галерэі ў 2003-м.

За восем гадоў працы ў галерэі ажыццэўлена шмат творчых праектаў: выставак, творчых вечараў, прэзентацый. З прычыны абмежаваных плошчаў адначасова са зменнай экспазіцыяй мы маглі дэманстраваць асноўную калекцыю толькі часткамі.

Але ў любой справе надыходзіць момант, калі трэба вярнуцца да зыходнага пункта, азірнуцца назад, ацаніць пройдзены шлях, намеціць новыя перспектывы. Для галерэі, паводле традыцыі, гэты момант надыходзіць кожныя тры гады, і мы адзначаем яго праглядам фондаў. Акрамя таго, калекцыя падарана гораду — яго жыхары і госці перыядычна павінны мець магчымасць бачыць падарунак цалкам.

У калекцыі прадстаўлены работы Леаніда Шчамялёва розных гадоў. Прысутнічаюць усе характэрныя для яго творчасці жанры: гістарычная карціна, пейзаж, партрэт, нацюрморт...

Таццяна БЕМБЕЛЬ,
дырэктар галерэі

Сола “Аіды”

Да 31 жніўня ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь працуе сумесная з Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатрам оперы і балета краіны выстаўка “Царства “Аіды”.

Менавіта такая назва была дадзена таму, што опера “Аіда” на беларускай опернай сцэне — ужо больш за 50 гадоў, і самае дзіўнае, што ўвесь гэты перыяд (за выключэннем апошняга года), яна ішла ў сваёй першай пастаноўцы, выкананай Ларысай Александроўскай яшчэ ў далёкім 1953-м. Мастаком тады быў Сяргей Нікалаеў. Гледачоў вабіла выдатнае злучэнне маштабнасці спектакля з бездакорным мастацкім афармленнем. Таму не дзіва, што спектакль праіснаваў на беларускай сцэне больш за паўстагоддзя. У тым жа 1953-м адбылася яшчэ адна выдатная пастаноўка оперы — у Бухарэсце. Яе мастацкае афармленне (сцэнаграфія і касцюмы) належыць Яўгену Чамадураву.

На выстаўцы прадстаўлены фотаздымкі актэраў, якія былі заняты ў ролях у розныя гады, і сцэн са спектакляў, пачынаючы з 1953-га і завяршаючы 2011-м. Акрамя гэтага, асобная ўвага надаецца ўнікальным эскізам Сяргея Нікалаева з фондаў музея. Непаўторны каларыт экспазіцыі ствараюць касцюмы Вялікага тэатра.

Таццяна КАНДРАТОВІЧ, навуковы супрацоўнік навукова-экспазіцыйнага аддзела музея

Пра Высоцкага

Вечары памяці Уладзіміра Высоцкага адбыліся ў сталіцы на гэтым тыдні. Прыхільнікі творцы яшчэ раз звярнулі ўвагу публікі на яго асобу і нагадалі, што 25 ліпеня спаўняецца 31 гадоў, як вядомага паэта, актэра і музыканта не стала.

Вечар у мінскім Доме Масквы акурат 25 ліпеня сабраў шмат аматараў творчасці Уладзіміра Высоцкага. У фэе выставачнай залы адкрылася фотавыстаўка, прысвечаная актэру і спеваку. Пасля госці падзеі паглядзелі мастацкі фільм “Інтэрвенцыя”, у якім Высоцкі сыграў адну з галоўных роляў.

А 27 ліпеня вечар пад назвай “Помнік” у гонар Уладзіміра Высоцкага адбыўся ў адной са сталічных кавярняў. Гледачы ва ўтульнай атмасферы слухалі песні майстра.

С.К.

“Дысертацыя” з лунаннямі

Фальклорна-гістарычна-шляхецкая лінія “Харошак”

Валянціна ГАЯВАЯ і “Харошкі” — бы словы-сінонімы. Таму і гутарка з народнай артысткай Беларусі, прымеркаваная да ейнага юбілею, пачынаецца не з таго, як дзяўчынкай Валянціна Іванаўна марыла стаць актрысай, а з размовы пра новую праграму, што рыхтуе яе аўтарскі, у поўным сэнсе слова, калектыў.

— 75 — гэта дата, якую, мабыць, трэба проста ўспрымаць як дадзенасць — і рушыць наперад.

— Ваша новая праграма, мяркуючы па назве, — надчасавы агляд...

— ...Хутчэй, позірк назад, у мінулае, скрозь глыб стагоддзяў, каб у харэаграфічна-тэатралізаванай форме распавесці, як развівалася нацыя. І паказаць пры гэтым розныя эпохі і сацыяльныя групы — у іх гістарычным кантэксце і паступовай эвалюцыі.

— Уласна кажучы, гэтаму ў той або іншай ступені прысвечаны ўсе вашы праграмы...

— Штосьці з напрацаванага, вядома, будзе выкарыстана, штосьці — пераасэнсавана, з’явіцца, зразумела, новыя нумары. Але ў цэнтры апынуцца не каляндарна-абрадавыя святы, як у праграме “Беларусы”, а гістарычнае развіццё нацыі — ад язычніцкіх часоў да Рэнэсанса і, далей, Сярэбранага стагоддзя ды сучаснасці. Ёсць дамоўленасць з групай замежных прадюсараў, што з “Палётам над часам” мы зробім гастрольны тур па еўрапейскіх краінах, пачаўшы з Германіі. Бо ў гэтай праграме Беларусь яшчэ больш поўна, чым у іншых нашых кампазіцыях, паўстане часткай Еўропы, прычым не ў якую-небудзь адну эпоху, а — ва ўсе.

— Такі яркі гістарычны складнік танца быў уласцівы вашаму калектыву з часоў яго ўтварэння. У свой час праграма “Па старонках “Полацкага сшытка” ледзь не ўпершыню паказала беларусы праз уласціваю Еўропе гарадскую культуру шляхты і рамеснікаў. А яшчэ раней вы стварылі “Тураўскую легенду” — аповед пра глыбінныя карані беларусаў...

— Гэта быў 1977-ы. І мы прапанавалі “Тураўскую легенду” на Усеаюжны конкурс, прысвечаны 60-годдзю Кастрычніцкай рэвалюцыі.

— Нішто сабе выбар для таго часу! — Удзел у конкурсе здаваўся адзіным выйсцем: калектыў збіраўся закрыць, і мне “шагнулі”, што калі ў нас будзе хаця б дыплом, гэта зможа нас выратаваць. А мы сталі лаўрэатамі Першай прэміі!

— “Харошкі” ўвесь час разбураюць традыцыйныя ўяўленні пра тое, якімі павінны быць беларусы на сцэне. Здавалася б, усе даўным-даўно ведалі, што як ва ўкраінцаў ёсць гапак, а ў грузін — лезгінка, так і ў беларусаў — “Лявоніха”. За кожнай рэспуб-

лікай была “замачавана” адна фарба, якая паўставала ў бясконцых варыяцыях...

— Таму калектывы былі падобныя адзін на аднаго. Лічылася, што беларусам уласцівы ўсяго тры рухі: так званы просты ход, пераменны ход і полька. Многія і дагэтуль толькі імі карыстаюцца. А ў танцы самае важнае — прыдумець адметны рух і надалей развіваць яго, ствараючы “карункі”. Але ў той рух мае быць закладзена і тэма нумара, і яго вобразнае рашэнне, і эмацыйны стан — усё...

Слухаючы суразмоўцу, думаю пра тое, наколькі плённым было для Беларусі рэха шасцідзясятніцтва, якое разам з найноўшымі замежнымі мастацкімі тэндэнцыямі прынесла і новае разуменне фальклору, прычым выхадцамі не з нашых земляў. Акурат у гэты час “Песняры” з Уладзімірам Мулявічам робяць свае неафальклорныя апрацоўкі. Ураджанка Санкт-Пецярбурга Юлія Чурко, якая таксама днямі справіла 75-годдзе (яна старэйшая за В.Гаявою на... адзін дзень), у серыі фальклорных экспедыцый назапашвае ўзоры народных танцаў... Наша культура 1970-х імкнецца быць пазнавальнай на еўрапейскім фоне — і знаходзіць сваю адметнасць праз неафальклорызм.

— Хацелася зрабіць штосьці яркае. І я адразу рушыла да беларускай гісторыі, бо гэта была, відавочна, абсалютна не працаваная на той час у нацыянальнай культуры ніша. Прыехаўшы з Расіі, нагледзеўшыся на музейныя рарэштэты таго ж Эрмітажа, я папросту не магла ўявіць, каб Беларусь, што мяжуе з Еўропай, не мела сваёй “еўрапейскай” гісторыі, адлюстраванай у культуры. Гэта мне ўяўлялася прагалам, які трэба хутчэй запоўніць, і я не разумела, чаму мае захады на

іншага цікавы нумар — і робіць штосьці падобнае. Мне ж хацелася, каб кожны танец быў самастойным, каб артысты не проста бегалі па сцэне ды веселіліся, а каб неслі нейкую ідэю, можа, сюжэт, каб вымушалі над чымсьці задумацца. Таму выкарыстоўвала ўсе магчымыя крыніцы — і не толькі звязаныя непасрэдна з народнай пластыкай. Шмат падказак мне давалі літаратура, выяўленчае мастацтва, музыка, балетная класіка. Адсочвала ўсе запісы, якія рабіліся навукоўцамі, ездзіла на ўсе агляды самадзейнасці. Вельмі шмат значылі для мяне сустрэчы з этнамузыкалагам Інай Назінай. Яна падказала мне народныя музыкаў, ад якіх запісвала найгрышы, а гэтыя інструменталісты добра памяталі, як танчылі пад іх музыку. З мяне смяяліся: маўляў, навошта табе ўсё гэта? Я ж бачыла перад сабой людзей надзвычай таленавітых, шчырых, са сваімі творчымі манерамі. А ведалі б вы, як я “даставала” ўсіх знаёмых і незнаёмых яўрэяў, калі рабіла “Бабруйскія карцінкі”? Ды пра кожны нумар можна распавядаць бясконца.

— Цікава, а што адразу кінулася ў вочы, калі прыехалі ў Беларусь? І чаму сюды прыехалі? Я ведаю, што не па размеркаванні, як гэта здаралася з многімі дзеячамі культуры...

— Я скончыла Вышэйшую школу прафсаюзнага руху Усеаюзнага цэнтральнага савета прафесійных саюзаў: там якраз адкрылі аддзяленне харэаграфіі, дзе рыхтавалі кадры для працы ў прафсаюзных калектывах. Але амаль кожны, хто са мной вучыўся, імкнуўся зрабіць не творчую, а кіраўніцкую кар’еру. І адна з выпускніц, якая стала “старшыньстваваць” у Магілёве, паклікала мяне туды, бо на той час нястача балетмайстраў адчувалася вельмі востра. Першае, што ўразіла, — пры-

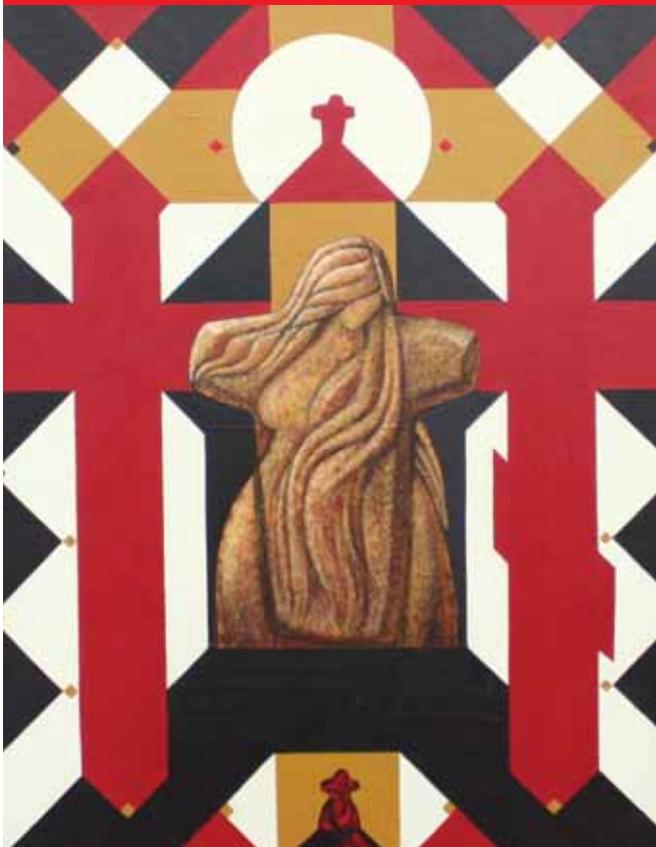
В.Вальноў. "З верай".

"Бабіна лета ў мёртвай вёсцы", "Сям'я Распята", "Попел у неба". Агульны настрой экспазіцыі майстра — даволі песімістычны. І адзін толькі твор — "Вяртанне анёла" — нібы пасляслоўе, расстаўляе акцэнт на наноў, пакідаючы ўсё ж такі надзею, надаючы веры і ўпэўненасці ў заўтрашнім дні. Анёл зноў ляціць у заліты сонцам горад, а значыць, людзі — памілаваны і зноў апынуцца пад ягонай аховай...

Рэтраспектыўны пачатак, матыў вяртання і пераасэнсавання — тое, што звязвае з творамі Вальнова палотны яшчэ аднаго ўдзельніка выстаўкі — Валерыя Счаснага. Тым не менш, і манера выканання, і звышзадача — зусім іншыя. Калі Вальноў вобразнасць сінтэзу з рэальнасці, робіць

Энергетыка адной школы

Сінтэз, арнамент і намёкі

В.Счасны. "Сустрэча з Рагнедавай гарой".

акцэнт на фатаграфічным матэрыяле, канкрэтных прадметах з жыцця сваіх герояў, Счасны, наадварот, зводзіць усё да некалькіх мінімалістычных форм-сімвалаў. Яго знакава-канструктыўныя кампазіцыі нагадалі мне традыцыйныя беларускія ручнікі, кожная новая форма, знак на якіх — пэўны сімвал, зашыфраванае паведамленне. Мастак насычае работы яркімі арнаментальнымі матывамі. Паказальным выражэннем такой сімвальнай сістэмы ўвасаблення можна назваць цыкл работ "Крыжовы шлях", які, па словах аўтара, "дапамагае без рэалістычных падрабязнасцей прайсці шлях Збавіцеля на Галгофу".

Зусім іншая эстэтыка твораў Аляксандра Слепава. Дарэчы, сярод іншых удзельнікаў калектыўнай экспазіцыі ён, бадай, самы адкрыты да эксперыменту, больш за іншых імкнецца да пошуку. Так, побач з фігурамі на мяжы абстрактнай і кубізму на выстаўцы прадстаўлены яго драўляныя скульптуры з вытанчанай пластыкай. Побач з фавічнымі кампазіцыямі ў стылі Кандзінскага — сюррэалістычныя творы з намёкамі на Далі, філасофскія і апакаліптычныя пастэлі. І, па словах самога мастака, гэта — толькі невялікая частка яго творчага "Я".

Юбілейныя выстаўкі для мастакоў, з аднаго боку, — свята, з іншага — творчая справаздача. Што ўдалося зрабіць за гады няспынай працы і самаўдасканалення? Ці правільным шляхам ішлі? Сёлетняя экспазіцыя засведчыла: віцебскім творцам ёсць што паказаць. Формула ж плённай мастацкай дзейнасці па-віцебску, відаць, — сумяшчэнне традыцый з асабістым стылем, уласным бачаннем і адточаным майстэрствам.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

Апынуцца ў мастацкім Віцебску можна і ў Мінску. У ліпені Беларускага саюза мастакоў зрабіў падарунак тром юбілярам: у Палацы мастацтва праходзіць сумесная выстаўка віцебчан Уладзіміра Вальнова, Валерыя Счаснага і Аляксандра Слепава. Арганізатары кажуць, што аб'яднаць у адной вялікай зале трох абсалютна розных мастакоў — эксперымент. І ён удаўся: агульная канцэпцыя вытрымана, аднасьць творцаў адчуваецца ўжо ў самой зале.

Думаецца, даецца ў знакі менавіта прыналежнасць да адной школы жывапісу з глыбокімі і моцнымі традыцыямі. Бясспрэчна, кожны мастак мае ўласную манеру, але дух віцебскай школы пачатку ХХ стагоддзя застаўся ў горадзе над Дзвіной, пануе ён і сёння ў залах Палаца мастацтва. Намаляваць свет лепшым, чым яго стварыла прырода, немагчыма. Таму прызначэнне мастака, яго асноўная задача — стварыць новую, непаўторную, рэчаіснасць. Такім прынцыпам, абвешчаным яшчэ на пачатку мінулага стагоддзя, віцебчане кіруюцца і сёння. І хаця ў кожнага творцы гэты свет уваблены па-свойму, іх аб'ядноўвае напорыстасць, экспрэсіўнасць, магутная энергетыка работ.

Публіцыстычны характар творчасці Уладзіміра Вальнова дазваляе мастаку найлепшым чынам выявіць сябе, час, свае боль, веру, надзею: "Апошнім часам я ўсё больш займаюся інсталляцыямі, заснаванымі на арыгінальных гістарычных матэрыялах. Я лічу, што толькі праўда можа лячыць чалавека..." Маленькім хлопчыкам мастак перажыў вайну, выходзіўся ў інтэрнатах, на ўласныя вочы бачыў пасляваенную разруху... Усё гэта адлюстравалася ў аўтабіяграфічных палотнах і інсталляцыях творцы, назвы якіх кажуць самі за сябе:

А.Слепаў. "Какетка з люстэркам".

Адкрыцці

Ю.Хілько. "Камароўскія сажалкі".

"Белавежы"

Складана знайсці мастака, які не любіў бы пленэры. На натуре, а тым больш — побач з калегамі, працуецца вельмі плённа: такая атмосфера натхняе творцаў на новыя вяршыні і адкрыцці.

І.Скавародка. "Камянецкія званы".

Асабліва цікавым з такога пункта гледжання аказаўся двухгадовы праект Беларускага саюза мастакоў "Белавежа", які распачаўся ў жніўні 2009-га. Тады група мастакоў працавала ў вёсцы Камянюкі Камянецкага раёна, а таксама ў розных кутках на Берасцейшчыне і Гродзеншчыне. Зразумела, што вынікі працы на пленэры — накідныя матэрыялы і эцюды — можна было прадстаўляць ужо тады, у 2009-м. Але з самага пачатку ідэя праекта заключалася ў тым, каб даць магчымасць яго ўдзельнікам апрацаваць сабраны матэрыял ва ўласных майстэрнях, падсумаваць набыты вопыт, асэнсаваць убачанае і прадставіць на суд гледачоў і калег паўнаўдаснаваныя мастацкія работы. Творчую справаздачу праекта сёння можна ўбачыць у сталічным Палацы мастацтва.

Фармальнай падставой для правядзення пленэру стаў юбілей — 600-годдзе надання Беларускай пушчы статуса прыроднага запаведніка. Здавалася, яе флора і фаўна зоймуць цэнтральнае месца ў работах майстроў. Але апошнія прадставілі больш шырокі і поўны погляд на запаведнік і яго жыццё. "Белавежская пушча — не толькі вялікі леса- і жывёлаахоўны, але і культуралагічны арганізм. Тут можна правесці дзесяць гадоў, і кожны раз знаходзіць для сябе нешта абсалютна новае і гэтае новае развіваецца", — распавядае куратар праекта Мікола Купава. Палёт думкі і тэматычна-стыльвая шырыня прадстаўленых работ шчыра парадавалі гасцей выстаўкі. Кожны мастак абраў сваю канцэпцыю, якую два гады і развіваў. Так, напрыклад, Кастусь Качан і Аляксандр Суша ў першую чаргу цікавіліся пушчанскімі вёсчакмі, Ігар Скавародка — архітэктурнымі помнікамі Белавежскага рэгіёна, Жанна Чыстая і Васіль Кас-

цюэнка працавалі над вобразамі сімвалаў Пушчы — зуброў.

Вельмі разнастайнымі аказаліся творы і па манеры выканання: ад натуралістычных замалёвак таго ж Купавы да вобразна-абстрактных кампазіцый Юрася Хілько.

Дарэчы, пленэр можна смела называць міжнародным: побач з беларускімі калегамі ў Пушчы працаваў польскі графік Лукаш Левандоўскі. Работы для выстаўкі ствараў адразу ва ўнікальнай для нашай графікі тэхніцы: выявы рэзаў на

Ж.Чыстая. "Музыка Белавежы".

паліраваным гіпсе і тут жа рабіў адбіткі. Словам, мастакам удалося не толькі прапрацаваць, але і павучыцца адно ў аднаго.

Арганізатары пленэру запэўніваюць, што сёлетняя выстаўка — толькі пачатак, і абяцаюць аматарам мастацтва яшчэ шмат цікавых і нечаканых адкрыццяў ад праекта "Белавежа".

Д.Д.

У Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры завяршыўся 41-ы сезон — прэм'ерай музычнага феерверка “Каханне па-італьянску”. Пад гэтай інтрыгуючай назвай “схаваліся”, насамрэч, ажно дзве прэм'ерныя аднаактоўкі. Першая — камічная опера Г.Даніцэці “Званочак, або Шлюбная ноч аптэкара”. Другая — музычнае рэвю “Шлягеры неапалітанскага квартала”.

У кожнага з гэтых спектакляў — свая пастановачная каманда. Але спалучэнне “два ў адным” пабудавана не на іх “спэцэборніцтве”, а на лагічным працягу ўвасаблення “прыгод італьянцаў у каханні” ў розныя эпохі — і, адпаведна, у рознай музычнай стылістыцы. Ну, а наколькі ўсё гэта — менавіта феерверк, як пазначаны жанр на афішах, можна і паспрачацца. Бо калі феерверк — гэта, як модна стала казаць, “грошы на вецер”, дык тут — усё наадварот.

Мастак Любоў Сідзельнікава абышлася мінімумам укладзеных у сцэнаграфію сродкаў, стварыўшы каларытнае, насычанае эфектыўнымі дэталямі відовішча. На сцэну выязджае і ванна, у якой мыецца герайна, і аўто пачатку XX стагоддзя, “шчыльна населенае” гангстэрамі, і вялізны трохколывы веласіпед. А ўжо колькі сцэнічных строяў змяняюць не толькі салісты, але і артысты хору, якім даводзіцца перавасабляцца часцей за ўсіх, нават не пералічыць. Такая “шчодрасць”, заснаваная на выкарыстанні антуражу з іншых спектакляў, часам нават пакідае ўражанне залішняй марнатраўнасці: не ўсе “залпы”, патэнцыйна закладзеныя, умоўна кажучы, у развешаную афармленчую зброю, выстрэляюць. Амаль не заўважымі застаюцца аўтарскія лялькі Кацярыны Пуставалавай: залішне дробныя для гэтай залы, яны не бачныя нават у сярэдзіне партэра.

Затое героі таго ж “Званочка...” — зусім не “ажылыя лялькі”, як гэта намагаецца падказаць нам маленькі пралог, вынесены на авансцэну. Жарсці палаюць так, што нават Шкілет — спачатку быццам бы адзін з аптэчных экспанатаў — ажывае! І ён становіцца самай, бадай, яркай дзейнай асобай. Інуткі, пластычны, персанаж выступае ў ролі своеасаблівага каментатара падзей, часам становячыся “цэнем” герояў. Ён бліскучы рэжысёрскі прыём Ганны Маторнай, аздоблены спецыфічна “мімічнай” харэаграфіяй Вячаслава Іназемцава, абсалютна натуральна звязаны як з тэкстам опернага лібрэта, так і з уласна музычным тэкстам партытуры. Упершыню Шкілет “ажывае”, калі Энрыка — няверны каханак Серафіны, якая быццам бы бярэ шлюб са

старым аптэкарам, спявае: “Мне засталася толькі смерць”. Стаўшы спачатку нябачным “двайніком” Энрыка, Шкілет выступае на баку Серафіны. Ёнка ўвасабленне амаль трывіяльнай думкі, што любоў і смерць крочаць побач, візуалізацыя словазлучэння “любоў да смерці” — зусім не адзіная роля Шкілета. У сцэне з асіплым спеваком (а ім прыкідваецца пераагрануць Энрыка, каб сапсаваць першую шлюбную ноч аптэкара), Шкілет становіцца цэнем “шчаслівага” мужа, відэавывявы загадкавага персанажа мноства на сцэнах, скіроўваючы жанр да трагікамедыі. Ён паспрабуе сябе і ў ролі “памочніка” Энрыка, але яго канчатковым выбарам стане роля неразлучнага “сябра” аптэкара. Таму зусім невыпадкова, што пасля фінальнага паклону ён быццам прымярэе ролю дырыжора. Чым не філасофскі падтэкст?

Усе гэтыя “шкілетныя маніпуляцыі”, бліскуча выкананыя Дзмітрыем Скачковым і, у другім складзе, Аляксеем Шашолкам, добра “мікшыруюць” некаторыя ўласна музычныя хібы спектакля. Праўда,

тут патрабуецца тлумачэнне. Музыка Г.Даніцэці нават для найлепшых оперных спевакоў свету — бы алімпійскае спэцэборніцтва з самым кампазітарам. Тое, што на сённяшні дзень зроблена дырыжорам Алегам Лесунюм і вакалістамі на шляху “барацьбы з італьянскім бэльканта”, заслугоўвае павагі. Скажу больш: часам яны дэманструюць куды лепшыя мастацкія вынікі, чым тыя, што былі дасягнуты нашай опернай трупай пры колішняй пастаноўцы даніцэцэўскай “Рыты...”. Але да ідэальнага ўвасаблення італьянскага стылю яшчэ трэба ісці. Але тэатр, калі ён носіць назву музычнага, абраў правільны кірунак — у бок недасяжных вакальных вяршыняў. І гэта можна толькі вітаць, не паддаючыся на правакацыі: маўляў, вы ж не “опернікі”, каб за гэта брацца. Што ж, салісты Музычнага тэатра папраўдзе павінны быць “мультивакалістамі”.

Акцёрскае ж увасабленне няпростых партый — на мяжы фантастыкі. Кожны артыст абсалютна індывідуальна трактуе свой вобраз. Серафіна Наталлі Дзяменцэвай — капрызная каетка, якая мэта-

кіравана рушыць да фінішу. Герайна Лесі Лют — хутэй, гарэзлівая дзяўчына-падлетка, якая проста “гуляе” ў інтэрактыў, цалкам распрацаваны першай жонкай аптэкара. Ётак жа “гуляе” (праўда, ва ўласную гульню) — Энрыка Сяргея Суцько. А вось герой Андрэя Марозава нагадвае ўпэўненага Дон Жуана, здольнага і да “тэатра масак”, і да ўнутранага польмя пачуццяў.

Яшчэ больш рознымі аказваюцца аптэкар Ангібале і ягоны Слуга. Кожны з артыстаў працывае сваю ролю не проста іначай, а ў іншым жанры. Віктар Цыркуновіч непадробна малюе “камічнага старога” — ну проста “класіка жанру”: настолькі неверагодным падаецца гэтае перавасабленне ў тэатральнага тыпажа, вырашанага ў традыцыях эпохі Асветніцтва! Падмануць стары Яўгена Лебава бліжэй да герояў эпохі рамантызму — амаль гэтакі Мельнік з “Русалкі” А.Даргамыжскага. За гэтага сцэна з відэашкілетаў і ўспрымаецца з усёй вострай псіхалагізму (аптэкар літаральна страчвае розум), і гульвівая камедыя становіцца набывае рысы

нават не драмы, а трагедыі. Слуга аптэкара ў выкананні Дзяніса Мальцэвіча — быццам тагачасны Фігара, які спрытна і абаяльна злучае канцы з канцамі. Той жа Слуга ў Ігара Бычкова — тэатралізавана-парадыійны, эксцэнтрычны, быццам тагачасны “герой нямога кіно”, усе эмоцыі і думкі якога павінны быць выкладзены максімальна ярка і акцэнтавана.

А вось увасабленне Мадам Розы, пэўна, патрабуе далейшых пошукаў. Зразуме-ла, што першая жонка аптэкара выведзена як выключна сатырычны, адмоўны персанаж. Але, прызначаючы на гэтую партыю Ірыну Заянчкоўскую, якой добра ўдалася лірычныя герайны, і зусім маладую Вікторыю Жбанкову-Стрыганкову, што ўсім сваім “бабулямі” умее надаць шарму, можа, варта перагледзець грыв?

голос набыў хваляючую, кранальную прыгажосць, поўную разнастайных лірыка-драматычных адценняў. Увогуле ж, музычна-рэжысёрскія трапляльні ў вобраз — часам нечаканыя, але абсалютна пераконаўчыя (рэжысёр — Сусанна Цырук, дырыжор — Мікалай Макаравіч).

Ды ўсё ж самым вялікім цудам у абедзвюх аднаактоўках застаецца... хор. Прычым нават тады, калі ён не спявае. Дарэчы, большасць маладых артыстаў хору — выхаванцы Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, дзе харавікоў-дырыжораў вучаць не мудрагелістым “па” нагамі, а хіба “маханню рукамі”. Але танчаць яны — на роўных з балетам, і часам немагчыма зразумець, хто — дзе (асабліва ў Тарантэле з балета В.Гаўрыліна “Анюта”). А саліст Дзяніс Нямцоў, зда-

А вы ўмецеце кахаць? Па-беларуску!

Што “схавана” ў феерверку?

Другая дзея феерычнага вечара вызначаецца словам “шлягеры”: рэвю зроблена з неапалітанскіх песень і іншай папулярнай класікі, не толькі італьянскай. Перад намі — адзін дзень (дакладней, суткі) з жыцця гарадскога квартала, вырашаны як лёгкае “рэтра” мінулага стагоддзя. Здавалася б, за падзеямі сачыць зусім не абавязкова. Галоўнае — атрымліваць асалоду ад ітоў у папраўдзе добрым выкананні. Асабліва ўражае Яўген Ермакоў. Калі на пачатку сваёй спеўнай кар’еры ён успрымаўся, хутэй, як характарны тэнэр, а з прыходам у тэатр здзіўў раскрыццём акцёрскіх здольнасцей, дык цяпер ягоны

еца, нават “ператанцоўвае” прафесійную балетную пару. Ну, а пра тое, што замест масоўкі мы бачым індывідуальна распрацаваны характары, бліскуча ўвасабленыя артыстамі, дзе кожны пачувае сябе салістам, і казаць не трэба. Так што калі яшчэ зусім нядаўна асноўнай праблемай тэатра была падрыхтоўка адпаведных кадраў, дык сёння відавочна, што ён узляў на сябе і функцыі студыі, якая сама выходзіць менавіта “сінтэтычных” артыстаў, здольных валодаць усімі жанрамі, стылямі і нават відамі мастацтваў.

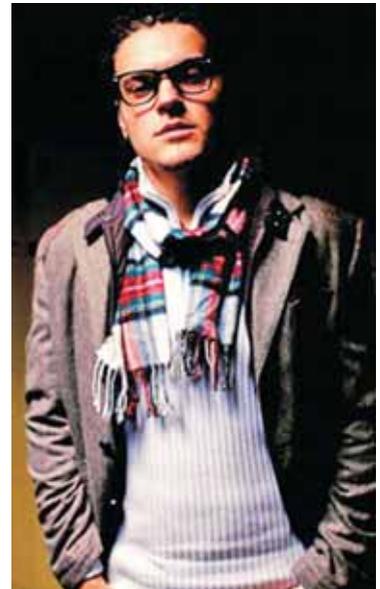
На здымках: сцэны са спектакляў. Фота Сяргея СУЛЯ

ХВАЛЯЎНІЧАЯ ІНТРЫГА

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 2.)

Прысутнасць Беларусі на гэтым буйным і прэстыжным міжнародным конкурсе становіцца ўсё больш адчувальнай. На ўрачыстым адкрыцці форуму сярод некалькіх “зборных” выступіла і “зборная Беларусі”, у якую ўвайшлі былыя канкурсанты ад нашай краіны: Аляксей Хлястоў, Паліна Смолва, Макс Лорэнс (Максім Сапацькоў), Дзядзька Ваня — уладальнік спецыяльнага прызга Алы Пугачовай, і гурт “Lite sound”. У іх сумесным выкананні “Зачарованая” Ігара Лучанка зайграла спалучэннем кантрасных стылёвых фарбаў.

Што ж да Юзары, дык ён заінтрыгаваў яшчэ на папярэдніх адборачных турах, што праводзіліся ў Беларусі. Юрый Наўроцкі з’явіўся на нашым эстрадным небасхіле нечакана. Можна толькі здзіўляцца, як добра “хавалі” яго спеўную і артыстычную адоранасць бацька-трубака і маці-спявачка (Галіна

Юзары.

Удзельнікі “зборнай Беларусі” на “Новай хвалі”: Макс Лорэнс, Паліна Смолва, Дзядзька Ваня, Аляксей Хлястоў.

Грамовіч — салістка Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі на чале з народнымі артыстамі краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам). Іншыя бацькі ўжо з дзяцінства вялі б “раскрутку”, а гэтыя — ціха адправілі сына вучыцца ў Санкт-Пецярбургскі ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Так Юзары пайшоў “па пля-

дах” свайго дзеда: той заканчваў менавіта гэтую ВНУ. Так што дагэтуль піцеры ведалі нашага хлопца, мабыць, лепш за нас — па яго ролі Кая ў мюзікле “Снежная каралева”, пастаўленым у тамтэйшым мюзік-холле. Затое цяпер яго пачуў увесь свет.

Н.Б.

Некаторы час таму, калі горкаўцы яшчэ толькі пачыналі працу над гэтай пастаноўкай, кінарэжысёр Уладзімір Арлоў у адной з нашых размоў адзначыў цікавую тэндэнцыю рэпертуарнай палітыкі калектыву ў апошнія гады і пастаноўку на сваёй сцэне твораў, што ў розныя часы зазналі поспех на кінаэкране. “Разам з маёй “Ніначкай”, — сказаў ён тады, — “Леў зімой” стане ўжо дзявятым “фільмам” на сцэне Рускага тэатра”, згадваючы, натуральна, і стужку Андрэя Канчалюскага, і больш ранні фільм Энтані Харві. Ды толькі было б несправядліва ў дачыненні да новай прэм’еры горкаўцаў абіраць спосаб параўнання яе з кіназдэўрамі: не думаю, што рэжысёр Валянціна Еранькова ставіла сабе за мэту паспаборнічаць з імі. Ды і тая тэндэнцыя, якая ў мінулым стагоддзі была ў многіх выпадках слушнай, калі, прыкладам, кнігі перачыталіся для таго, каб “параўнаць” іх з кінаверсіяй, сёння сталася неактуальнай (выключэннем з’яўляецца хіба што “Гары Потар”). Эфект суднясення ўзнікае “неспецыяльна” і толькі ў тых гледачоў, для якіх у свой час фільмы сталі адкрыццём і ўзрушэннем. Іншая справа, што прафесіяналы ад тэатра ў гэтай тэндэнцыі могуць расшыфраваць другую — спробы тэатра ажывіць уласнае існаванне і шырока інтарэс да сябе за кошт прыцягнення на сцэну кінамастаграфічных “сакрэтаў” і прыёмаў, забываючыся, аднак, што кінамастаграфічны мантаж і змена планаў на сцэне немагчымыя, і не столькі з тэхнічнага боку (гэта якраз паддаецца “карэжціроўцы”), колькі з арганічнага, таму што яны супярэчаць прыродзе тэатральнага мастацтва як “жыцця чалавечага духу”. Жыццё гэтае, як аказваецца, не “зманціруеш” — атрымліваецца куртата і непраўдападобна.

Няхай прабацьчыны чытачы за такія доўгія “подступы” да спектакля, аднак мне падаецца важным паставіць аkurat гэтае, актуальнае ва ўсе часы, а ў наш — асабліва, пытанне аб рэпертуарнай палітыцы: з якой унутранай мэтай рэжысёр і тэатр абіраюць той або іншы твор? Што яны хочуць сказаць гледачам у зале? Як ні дзіўна, гэтыя “банальныя” пытанні не страчваюць сваёй актуальнасці цягам стагоддзяў і нават тысячагоддзяў: у чаканні тэатральнага дыялога

гэтак важна кожнаму з бакоў разумець, пра што ж будзе ісці гаворка, на развагі аб чым нас справакуе спектакль. І вось да гэтай думкі ў пастаноўцы “Леў зімой” даводзілася прадзірацца скрозь рэжысёрскія “зараснікі” цягам усіх трох гадзін сцэнічнага часу, губляючыся ў здагадках: ці правільна я зразумела ўбачанае і пачутае?

Цалкам усведамляю рэжысёрскі інтарэс Валянціны Ераньковай да п’есы Джэймса Голдмэна: яна ўяўляе з сябе ўдалы пазл-камплект, дзе сабраны самыя распаўсюджаныя і эфектныя тэатральныя “мадэлі”-дэталі, што адсылаюць нас да многіх агульнакультурных архетыпаў. І, здаецца, перад рэжысёрам, бы перад віцязем на раздарожжы, стаіць толькі адна задача: выбраць шлях, якім ён пойдзе далей. Для Валянціны Ераньковай аkurat гэтая задача аказваецца цяжкай: па-жаночы аkuratна, ёй не хочацца “ўпускаць” ніводную з ліній-сцяжынак, “накіданых” аўтарам. У выніку гэтага і сама сцэнічная дзея нагадвае спробу “зраціць” мноства гісторый, звязаных агульнымі дзейнымі асобамі, у адно цэласнае палатно.

Яшчэ адна задача, якая так, падаецца, і не скарылася рэжысёру, — расказаць, што ж за людзі паўсталі перад намі? Хто яны — гэтыя

У сучасных рэаліях выраз, вынесены ў назву, ужо не проста згадка пра адзін з першых паказаных на постсавецкай прасторы тэлесерыяляў, а праўдзе цэлы “жанр”, што захапіў глядацкае ўспрыняцце не толькі на тэлеэкране, але нават і ў тэатрах. І можна толькі пазайздросціць таму, з якім пастаянствам людзей цягне паназіраць за пакутамі ўладальнікаў “благітнай крыві”. Вось і новы спектакль Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага “Леў зімой” арыентаваны аkurat на гэтую катэгорыю прыхільнікаў “серыяльнага” мыслення і ўспрыняцця.

Багатыя таксама плачуць

каралі, і чым адрозніваюцца (калі адрозніваюцца) ад простых смяротных? Дыялектыка, правакацыйна закладзеная самім драматургам, прывяла да таго, што ў выніку аўтарскі тэкст уступіў у канфлікт з рэжысёрскім бачаннем спектакля. Уся “гульня” — выбар паміж чалавечымі пачуццямі і ўчынкамі, падпарадкаванымі абавязку манархаў-уладароў, якая адсылае да мадэлей драматургічнай пабудовы дашэспіраўскага часу, у спектаклі ўніфікавалася да дэманстрацыі нам сямейкі тыпажоў, што насамрэч крыўдна, бо бліскучыя акцёры-горкаўцы, здатныя на шырокую і тонкую работу, у спектаклі існавалі на “адной ноце”: кожны з іх персанажай выяўляў тую або іншую “загану”, якую настойліва дэманстравалі.

Прэтэнзіі да жаночых персанажоў у выкананні Бэлы Масумян (Элеанора Аквітанская) і Веранікі Пляшкевіч (Эліс) можна было б змішываць тым, што з першых жа сцэн з’яўлення кожная дэманстравала ў большай ступені, чым характары герцаінь, нам, гледачам, свае строі і ўладарную постаць. Мужчынам відавочна “прэзентаваць” у сваіх касцюмах не было чаго — іх задача звялася да таго, каб “трымаць” інтанацыю і не іграць больш, чым тое дазволена рэжысёрам, існаваць у вузкім калідоры тыпажнасці, што, відаць, павінна было ствараць у гледачоў адчуванне абагульненасці вобразаў... Руслан Чарнецкі (Рычард) зноў, як некалі ў “Легендзе аб бедным д’ябле”, паўстаў у выглядзе “хадзячай постаці”, функцыянальнае існаванне якой на сцэне зусім не абавязковае, Сяргей Чэкерэс (Джэфры), які сваімі апошнімі работамі, пазначанымі тонкімі псіхалагічнымі нюансіроўкамі, цалкам абверг “клішэ” “акцёра-прыгажуна”, у гэтай рабоце “іграе” ўсе тры гадзіны адно толькі здаўленым голасам, а малады і жвавы Сяргей Жбанкоў (Джон) ліха і беспаваротна заганаецца ў “амплуа” вадзівільнага прасцяка. Іван Мацкевіч у вобразе Генрыха II,

здаецца, нічога не прыдумляў, а іграў... акцёра Івана Мацкевіча. І гэта, як ні дзіўна, дапамагала яму не губляць у часе спектакля жывых чалавечых інтанацый.

...Існуе тэатральны апокрыф з часоў Кастрычніцкай рэвалюцыі. Пасля спектакля “Атэла”, сыграннага ў 1918-м годзе адмыслова для сялян і чырвонаармейцаў, адзін з гледачоў, пацягваючы сваю самакрутку нібыта выдаў надзвычай трапную “рэцэнзію”: “Задушылі бабу... А як прыгожа!” Згадалася гэтая “байка” таму, што, на мой погляд, яна шмат у чым адлюстроўвае тэндэнцыю, якая склалася сёння ў тэатральным мастацтве (не толькі беларускім): сучасныя рэжысёры надзвычай эфектна і самымі рознымі спосабамі навучыліся перадаваць жарсці на сцэне, але ж — страцілі ўменне рабіць гэта прыгожа. Сёння папулярныя (і прэстыжныя) іншыя сінонімы: ярка, запамінальна, хажліва, эфектна, моцна, узрушальна, брутальна... І менавіта таму прыгажосць так відавочна аказалася выціснутая імкненнем да стварэння знешняй эфектнасці, якая мусіць пераканаць нас, гледачоў, што баланс гэты не парушаны. Але ж на справе ўсё аказваецца іначэй, і новае тэатральнае дзецішка Валянціны Ераньковай, якая заўсёды сваялася сваім падкрэсленым рэжысёрскім імкненнем да пошукаў палётна-лёгкай прыгажосці і гармоніі (не магу не прыгадаць лепшыя яе спробы ў гэтым кірунку: “Гісторыю кахання Паласатага Ката і Сеньярыты Ластаўкі” і “Утаймаванне наравістай”), нагадвае сёння “дэкарацыю” пад дарагу каўраў, якую неабходна “выкаціць” у адзін шэраг з сучаснымі аўтамабілямі.

Цягам спектакля не ўдавалася пазбавіцца ад думкі, што ўсё, зробленае на сцэне, мае на мэце адно: спадабацца гледачам. І, мяркую, пэўная катэгорыя прыхільнікаў новай пастаноўцы горкаўцаў забяспечана. Цікава толькі, а як зірнула б сама творчая група на “Льва...” з месцаў у зале, з пазіцыі гледачоў?

На здымках: Сяргей Жбанкоў (Джон), Іван Мацкевіч (Генрых II) і Андрэй Крывецкі (Філіп II); Бэла Масумян у ролі Элеаноры Аквітанскай. Фота Юрыя ІВАНОВА

Вобраз Юрчанкова

Днямі ў Тэатры-студыі кінаакцёра адбылося ганараванне вядомага акцёра тэатра і кіно Пятра Юрчанкова.

Міністр культуры краіны Павел Латушка агучыў радкі з Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі ад 3 чэрвеня 2011 года № 226:

— За шматгадовую плённую працу, высокі прафесіяналізм узнагародзіць Юрчанкова Пятра Пятровіча, вядучага майстра сцэны Тэатра-студыі кінаакцёра Рэспубліканскага ўніверсітэцкага прадапрыемства “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” званнем “Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь”.

Міністр культуры, звяртаючыся да Пятра Пятровіча, адзначыў, што з дзяціства памятае фільмы з яго удзелам — “Дзяржаўная мяжа” і “Час выбраў нас”. “Ваш вобраз заўсёды стаў у мяне перад вачыма, — дадае Павел Латушка, — гэта ўнікальна выкананыя ролі. У нашым кінамастаграфічным ролі, якія б акцёр тэатра і кіно іграў так неверагодна таленавіта. Я сапраўды шчаслівы, што маю гонар уручыць вам такую высокую дзяржаўную ўзнагароду... Дзякуй вам вялікі, што вы ёсць, і — чакаем на сцэне!”

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Алег Сільвановіч таксама павіншаваў творцу: “Кінастудыя як бацька ці маці Тэатра-студыі кінаакцёра вельмі ганарыцца вамі. Любоў гледачоў у вас ёсць, неабходна толькі, каб ўзнагароды знаходзілі вас, асабліва ў той час, калі яны вельмі важныя і патрэбныя”.

С.К.

На здымках: Пётр Юрчанкоў у ролі Хуана ў спектаклі “Апошняя жанчына сеньёра Хуана” і побач з жонкай Лідзіяй Мардачовай ды актрысай Святланай Сухавей.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Калі надыедзе “Час любіць”?

І менавіта так гучыць дзвіз сёлета тэатральнай сустрэчы ў больш як тыднёвым фестывальным рэжыме.

Па традыцыі, “Белая вежа” прадстаўляе тэатральнае мастацтва калектываў з розных краін свету, гарманічна спалучаючы прадзюжальніку нацыянальных традыцый і калектывы, чый асноўны творчы шлях — эксперымент. За паўтара дзесяцігоддзя свайго існавання ў рамках гэтага знанага ў свеце форуму на брэсцкіх сцэнах сваё мастацтва прадэманстравалі тэатральныя калектывы з больш чым паўсотні краін свету. І сёлета ўжо не адзін дзясятка творчых груп выказаў сваё жаданне наведваць са спектаклямі горад над Бугам.

Не будзем раскрываць сакрэтаў фестывальнай афішы — няхай яны да пары да часу захаваюць сваю інтрыгу. Скажам толькі, што і сёлета, як заўсёды, брэсцкая “Белая вежа” парадзе гледачоў пастаноўкамі сусветнай і нацыянальнай драматургіі, эксперыментальнымі паказамі, у тым ліку ў жанры пласцікі і сучаснай харэаграфіі, ляльчымі спектаклямі і маладзёжнымі работамі, велічнымі прадзюжальнямі і многім іншым з таго, што цягам свайго “жыцця” выклікала цікавае прыхільнікаў мастацтва.

Т.К.

Да пачатку “Часу любіць!” засталася 40 дзён — менавіта так хочацца сказаць пра чарговы, шаснаццаць па ліку, Міжнародны тэатральны фестываль “Белая вежа”, які сёлета пройдзе ў гасцінным Брэсце з 9 па 17 верасня.

“Вось не думаў, што ў нас, у Мядзеле, — столькі людзей”, — здзіўлена вымавіў малады хлопца, трапіўшы на Свята рыбы ва ўласным горадзе. Абласное мерапрыемства, зладжанае мясцовымі ўладамі на возеры Мяс-тра 23 ліпеня, сапраўды, пераконвала: калі захацець, то нашы гарады на азёрах могуць паспрачацца з вядомымі курортамі Еўропы. Галоўнае — жаданне, грамадскае прыцягненне тых інвестыцый, вопыт і, вядома, густ.

“Вароты вуграмі завязвалі”

Здавалася б, ну якое дачыненне да “рыбных спаборніцтваў” можа мець культура? Ётак, можа, спытаецца хтосьці са скептыкаў. Насамрэч, пры разумным стаўленні, спалучаючы культурны патэнцыял краю і яго прыродныя багацці, можна стварыць свята, дзе кожны здолее адчуць сябе далучаным да родных каранёў і захаплення летняй парой. Калі ласка: палавіць рыбу — для тых, хто захапляецца рыбалкай, паскакаць на батуте — натуральна, для малых, паслухаць канцэрт мастацкіх калектываў — для тых, хто ахвочы да спакойнага адпачынку, паглядзець на выкрутасы брэйк-дансараў — для моладзі, набыць творы народных майстроў — для аматараў “рукачынных” вырабаў... У праграме былі прадугледжаны і эстрадны канцэрт, і дыскаўтэк, і нават феерверк — і ўсё гэта злучалася “чырвонай ніткай” далучанасці да мядзельскай прыгажосці, да краю, дзе азёрнаму пейзажу так пасуюць белыя паруснікі і маленькія фігуркі на іх, бліскавіцы агнёў феерверка і мелодычныя спевы. Арганізатары свята прадугледзелі шоу і тут: удзень для глядачоў выступалі выхаванцы мясцовай школы ДТСААФ, а таксама запрошаныя спартсмены-аквабайкеры з Мінска, увечары — над вадой зазіхаецца дождж феерверка... У гэты час Мядзел сапраўды ператварыўся ў курорт, з упасцівай яму атмасферай, калі час спыняе сваю хаду і можна адчуць водар азёрнай свежасці ў сваіх валасах...

— Калі мы задумвалі мерапрыемства, — распавядае начальнік аддзела культуры Мядзельскага райвыканкама Ганна Падгол, — мы адразу вырашылі зрабіць акцэнт на адметнасці нашага краю: у Мядзельскім раёне — больш за 50 азёраў, у кожнага другога жыхара рэгіёна рыбалка — асноўнае хобі... Раней у нашым краі, як кажуць, “вароты вуграмі завязвалі”, і, вядома, паказаць гэтыя традыцыі, падкрэсліць іх — падалося рашэннем відавочным. А далей ужо мы імкнуліся пабудаваць праграму так, каб кожнаму на нашым свяце знайшоўся занятка па душы.

Мы запрасілі да ўдзелу калектывы з Мядзельшчыны, самадзейных майстроў і з суседніх раёнаў, — з Вільскага, Валожынскага, Лагойскага Мінскай вобласці, з Астравецкага Гродзенскага і Пастаўскага Віцебскага, — каб прадставіць, з аднаго боку, разнастайную палітру артыстаў, рамеснікаў, а з іншага — далучыць іх да нашай ініцыятывы...

А што да прафесіяналаў — Георгія Калдуна і Сяргея Мінскага, як зазначыла начальнік аддзела культуры, “...мы выра-

шылі на нашым свяце зрабіць стаўку на мужчын — і не памыліліся”. Асабліва ўразаіла маю суразмоўцу выступленне Георгія Калдуна, якое прапаноўвала знаёмства з музычным матэрыялам, нетрадыцыйным для масавых святаў: гэта была рамантычная поп-музыка з пэўным рокавым ухілам, якая, між тым, прыйшлася мядзельцам даспадобы. І сапраўды, карэспандэнт “К” на ўласныя вочы бачыў, як адзін з каларытных мядзельцаў ахвотна сфатаграфавалі спевака на мабільны.

Свята рыбы стане Святам вады?

— Свята рыбы ладзілася ў межах Дзяржаўнай праграмы развіцця курортнай зоны Нарачанскага рэгіёна на 2011 — 2015 гады, зацверджанай Указам Прэзідэнта краіны, — намеснік старшыні Мядзельскага райвыканкама па сацыяльнай сферы Надзея Герновіч уводзіць у курс справы. — Гэта быў вынік сумеснай

— Яшчэ летась да нас звярнулася прыватная фірма з Масквы з просьбай выдаткаваць ёй частка пад будаўніцтва аздараўленчага комплексу на базе старадаўняй сядзібы ў вёсцы Альшэва. Гэтая сядзіба — помнік архітэктуры XVIII стагоддзя — на сённяшні дзень ужо перададзена на баланс названай фірмы. Усе пытанні, звязаныя з перадачай аб’екта, былі вырашаны ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, і расіяне атрымалі дазвол на аднаўленне сядзібнага дома. Ужо распачаты праектныя работы. Паводле папярэдніх разлікаў, інвестарамі будзе выдаткавана на аднаўленне шэсць — сем мільёнаў долараў ЗША. Яшчэ прыклад. Прыватнай фірмай у курортным пасёлку Нарач распрацоўваецца праект будаўніцтва выставачнага павільёна — накітавалі мастацкай галерэі, — дзе будучы дэманстравацца карціны як выхадцаў з Мядзельшчыны, так і з іншых рэгіёнаў Беларусі.

Надзея Герновіч сцвярджае, што — так. “Але на будучы год мы, напэўна, зменім назву падзеі на больш агульную — Свята вады”.

Пакуль жа, падводзячы вынік зладжанага мерапрыемства, прысвечанаму ўсё ж рыбе, не хочацца абмінуць увагай удзельнікаў “рыбнага спаборніцтва”, сярод якіх былі, пацвярджаючы словы начальніка аддзела культуры Мядзельскага райвыканкама, “і стары, і малады”.

— Мне не пашчасціла: нічога не злавіў, — прызнаўся адзін з удзельнікаў конкурсу рыбак Андрэй. — Рыбалка — гэта, ведаеце, такая справа: сёння — кароль, а заўтра — анічога. Але ведаю, што адзін хлопчык проста з берага 119 рыбін дастаў. Во як бывае!..

Максім Гурыновіч, якому споўнілася 12 гадоў, без перабольшвання, на свяце “паказаў клас” шматлікім вопытным рыбакам, насамрэч выла-

У кантэксце Дзяржаўнай праграмы

Некурортны “раман” з турпатэнцыялам

Пра вынікі новай ідэі пад брэндам нарачанскай Рыўеры

працы аддзела культуры райвыканкама, аддзела па справах моладзі, аддзела фізічнай культуры, спорту і турызму, аддзела ідэалагічнай працы... Дапамагі нам і ДТСААФ, пажарныя службы, далучыўся Дэпартамент па меліярацыі і воднай гаспадарцы, гандаль... Прыемна, што першы наш “блін” атрымаўся не “камяком”: бачна, людзям свята спадабалася...

Але ўжо зараз яго арганізатары робяць высновы з мэтай далейшага ўдасканалення працы.

— Ёсць моманты, якія можна палепшыць, — канстатуе Надзея Герновіч.

У Дзяржаўную праграму развіцця курортнай зоны Нарачанскага рэгіёна на 2011 — 2015 гады ўключана шмат пунктаў: гэта рэканструкцыя, мадэрнізацыя здраўніц, гасцініц ля возера Нарач, пабудова новых аб’ектаў сэрвісу, распрацоўка інвестыцыйных праектаў... У яе рамках прадугледжаны і абласныя мерапрыемствы кшталту Свята рыбы, якія садзейнічаюць комплекснаму росту турыстычнага патэнцыялу рэгіёна.

На дасягненне названай мэты маюць быць накіраваны і прыватныя сродкі. Намеснік старшыні Мядзельскага райвыканкама па эканамічных пытаннях Леанід Берняковіч нядаўна пракаменціраваў карэспандэнту “К” дадзены факт наступным чынам:

— На сённяшні дзень у нашым аддзеле распрацавана больш за 30 турыстычных маршрутаў па Нарачанскім краі, — распавядае начальнік аддзела фізічнай культуры, спорту і турызму райвыканкама Антон Крыштафовіч. — А ў рамках Дзяржаўнай праграмы цяпер уводзіцца новы маршрут — “Архітэктура Нарачанскага краю”, які ўключае ў сябе наведанне турыстамі касцёлаў і цэркваў у Нарачы, Свіры, Засвір’і, Мядзеле, Канстанцінаве... Зроблена глядзельная пляцоўка ў Мядзеле з відам на азёры Мястра, Нарач і Баторына. У наступным квартале плануем устанавіць стэнд з адпаведнай інфармацыяй, на якім абавязкова будзе размешчана і гісторыя Мядзеля...

Спыняцца на дасягнутым спецыялісты не збіраюцца, і, як запэўнівае Антон Іосіфавіч, наперадзе — шмат новых працавак.

Што да будаўнічых работ, то непасрэдна ў Мядзеле летась быў рэалізаваны праект па рэканструкцыі гарадскога аўтавакзала. Цяпер завяршаецца будаўніцтва фізкультурна-аздараўленчага комплексу. Актыўна вядуцца работы па рэканструкцыі мясцовай гасцініцы.

Але вернемся да лёсу Свята рыбы. Цікавіць адно: ці атрымае надалей гэтая ініцыятыва трывалую “прапіску” ў Мядзеле?

віўшы такую колькасць акулькоў. Але яго апярэдзіў, як кажуць, “вопыт”: сямідзесяціпяцігадовы Анатоль Каласоўскі з Мядзеля выцягнуў на 13 рыбін больш за Максіма — у яго скарбонцы судзілі налічылі 132 экзэмпляры. Ды ўсё ж пераможцам стаў урачветэрынар Дзмітрый Станчык, таксама з райцэнтра: вага ягонага ўлову складала 9,4 кг! Ён атрымаў у якасці ўзнагароды надзіманую лодку.

Замест P.S.

Як каза спецыяліст упраўлення ўстановай культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры краіны Вольга Чарняцова, прытым, што Дзяржаўная праграма развіцця курортнай зоны Нарачанскага рэгіёна на 2011 — 2015 гады не прадугледжвае ўкладанне ў яе сродкаў з боку Міністэрства культуры, правядзенне падобных арыгінальных святаў можна толькі вітаць. “Падобныя ініцыятывы — несумненны плюс, і мы будзем рады дапамагчы любымі метадычнымі матэрыяламі”, — зазначыла яна.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Мядзел — Мінск
Фота аўтара

Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011

Малюнкі на шкле

Напрыканцы ліпеня ў рамках праекта “Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011” у Гомельскім палацава-парковым ансамблі адкрылася выстаўка “Прадметы дэкору традыцыйнага жылга: малюнкі на шкле”.

У экспазіцыі прадстаўлены 46 малюнкаў на шкле разнастайнай тэматыкі з фондаў Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту, дзе захоўваюцца калекцыі, што адлюстроўваюць традыцыі, рамёствы і заняткі беларусаў канца XIX — першай паловы XX стагоддзя.

У іх ліку — унікальная калекцыя малюнкаў на шкле, многія з якіх захаваўся ў адзінаквым асобніку.

Тэхніка жывапісу на шкле была распаўсюджана ў захаднеўрапейскіх краінах, адкуль трапіла на тэрыторыю Беларусі. Тут яна набыла папулярнасць сярод сялян, якія пісалі на шкле абразы і выстаўлялі іх на покуці. У 1-й палове XX стагоддзя шырокае распаўсюджанне атрымалі маляваныя рамкі для фота, жаночыя партрэты, пейзажы, націрмарты з букетаў кветак.

Золата “...Галасоў”

Пяць залатых медалёў прывёз наваполацкі ўзорны хор “Звонкія галасы” з двух сусветных прэстыжных конкурсаў у аўстрыйскім Грацы.

У намінацыях “Духоўная музыка” і “Аднародныя маладзёжныя хоры” на I Чэмпіянаце свету сярод калектываў розных краін наш хор заваяваў чатыры залатыя медалі. А ўдзел у паралельным Міжнародным сусветным харавым “Гран-пры” прынёс “Звонкім галасам” Вялікі залаты медаль і запрашэнне на Алімпійскія харавыя гульні 2012 года, якія будуць праходзіць у амерыканскім горадзе Цынцынаці.

Дарэчы, у 2008-м калектыву ўжо быў узнагароджаны сярэбраным медалём у катэгорыі “Маладзёжныя аднародныя хоры” на V Сусветных Алімпійскіх харавых гульнях. Праводзіліся яны таксама ў аўстрыйскім Грацы.

Хэнд-мэйд у музеі

Учора ў філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь “Дом-музей І 3’эда РСДРП” пры ўдзеле інтэрнэт-партала рамеснікаў краіны адкрылася выстаўка вырабаў майстроў “Hand Made — зроблена сваімі рукамі”.

Нагода? Гадавіна інтэрнэт-рэсурсу прафесіяналаў рамесніцкай справы. Як паведамляюць у Нацыянальным гістарычным музеі краіны, прадставіць свае работы могуць як прызнаныя майстры, так і людзі, што нядаўна пачалі творчы шлях.

На выстаўцы наведвальнікі могуць убачыць работы, выкананыя ў розных тэхніках, стылях і відах дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: лямцаваленне, роспіс па дрэве, скрэпбукінг, пласстыка, вязанне, вышыўка, батык, бісерапляценне, жывапіс, аўтарская лялька і многія іншыя незвычайныя вырабы.

— Сёлета мы ўпершыню паставілі перад сабой задачу акумуляваць інфармацыю пра ўсе запланаваныя на лета валанцёрскія ініцыятывы, каб ахвотныя маглі загадзя выбраць, да якой ім далучыцца. Таму ў чэрвені быў падрыхтаваны і размешчаны ў Інтэрнэце “зводны спіс” летнікаў. У ім — дзесяць пазіцый.

Колькасьць летнікаў паступова павялічваецца, хай сабе і досыць марудна. Тое ж самае адбываецца і з іх удзельнікамі. Моладзь разумее: гэта цікава. Да таго ж, прафесійныя археолагі пачалі больш актыўна звяртацца па дапамогу валанцёраў. У сёлетнім спісе шмат раскопак.

На жаль, у спіс не трапіла інфармацыя пра шматлікія лакальныя ініцыятывы. Прыкладам, настаўнік-краязнаўца гуртуе вакол сябе зацікаўленых вучняў...

Тэма валанцёрскага руху апынулася ў цэнтры ўвагі СМІ на гэтым тыдні. Зрэшты, тое не дзіва. Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка неаднойчы падкрэсліваў, што клопат пра ахову і адраджэнне гістарычнай спадчыны не павінен быць ускладзены толькі на плечы дзяржавы — да гэтага глабальнага пачыну могуць прыкласці свае рукі ды сэрца і простыя грамадзяне.

Лета — не толькі час студэнцкіх вакацый, але і перыяд працы валанцёрскіх летнікаў. Да традыцыйных “пунктаў збору” сёлета далучыліся новыя. Прыкладам, 1 жніўня распачне сваю працу летнік у Гальшанах. Яго арганізатарам з’яўляецца Беларускае бюро ICOMOS — Міжнароднага савета па ахове помнікаў і гістарычных мясцін, якое таксама бярэ на сябе функцыю своеасаблівага “інфармацыйнага цэнтру” разнастайных валанцёрскіх ініцыятыў. Пра валанцёрства ў яго розных аспектах мы гутарылі з намеснікам старшыні арганізацыі Цімохам АКУДОВІЧАМ.

Валанцёрства ў розных вымярэннях

База даных ініцыятыў

— Дарэчы, а ці шмат такіх выпадкаў? Бо нярэдка назіраецца досыць дзіўная сітуацыя: моладзь з Мінска едзе праз многія кіламетры, каб зрабіць нейкую карысную справу, а вось мясцовыя жыхары хіба назіраюць за іх працай збоку...

— Так, тая моладзь, якая ўдзельнічае ў валанцёрскіх летніках, — гэта, збольшага, менавіта студэнты з Мінска. У чым прычына? Я не стаў бы адназначна сцвярджаць, што справа — толькі ў браку зацікаўленасці. Навідавоку і іншая праблема: неадладжаныя сувязі паміж сталічнымі валанцёрамі і мясцовай супольнасцю, у якой, без сумневу, ёсць і неабякавыя да спадчыны людзі. Спадзяюся, што такая перашкода будзе пераадолена. Лічу, гэта проста пытанне часу.

— Валанцёрам “давяраюць” вельмі значныя аб’екты — загадайце той жа Крэўскі замак... Ці існуе небяспека таго, што людзі, якія не з’яўляюцца прафесіяналамі ў справе рэстаўрацыі, нарочыць шкоды гэтым помнікам спадчыны?

— Без сумневу, такая небяспека ёсць. Прыкладам, праца валанцёраў па кансервацыі руін таго самага Крэўскага замка ў свой час выклікала крытыку сярод прафесіяналаў. Пэўныя пытанні былі таксама і да фонду “Любчанскі замак”. Але, падкрэслію, яны не мелі глабальнага характару, і ніводнай сапраўды канфліктнай сітуацыі ў гісторыі валанцёрскага руху на Беларусі я нават і не прыгадаю. Патлумачыць апошняе вельмі проста: аматары-валанцёры заўсёды працуюць пад кіраўніцтвам і кантролем спецыялістаў і з дазволу Міністэрства культуры краіны, якое, дарэчы, дае гэтым ініцыятывам сапраўды “зялёнае святло”.

Плануючы сёлетні летнік у Гальшанах, мы вырашылі ўвогуле не чапаць замак, бо гэта вельмі складаны аб’ект. Затое, зоймемся, урэшце, закінутымі старымі могілкамі, дзе ёсць пахаванні пачатку XIX стагоддзя: нам хацелася б, па-першае, навесці там парадак, а па-другое — зрабіць поўны вопіс надмагілляў, стварыць своеасаблівую “базу даных” па тых продках, якія там пахаваны. На нашу думку, гэта вельмі актуальная інфармацыя, асабліва — у наш час, калі людзі цікавяцца сваёй генеалогіяй. Можна, з нашай дапамогай хтосьці здолее спасцігнуць гісторыю свайго роду?

Уласна, я — да таго, што валанцёрам трэба рэальна ацэньваць свае сілы. І шчыра ставіць перад сабой пытанне: што я і маю паплечнікі могуць зрабіць? Прыбраць смецце? Натуральна! Пазабіваць дошкамі вокны ў закінутым палацы —

таксама здолеем! Але калі гаворка вядзецца ўжо пра тое, каб накрыць гэты палац дахам...

— Прыклад таго ж Любчанскага замка, які аднаўляецца выключна рукамі валанцёраў, натхняе многіх на больш глабальныя справы, чым проста прыборка смецця...

— Згаданы вамі прыклад — унікальны, прычым не толькі ў беларускіх маштабах. Такі ўзровень удзелу валанцёраў у адраджэнні помніка спадчыны — з’ява выключная нават па сусветных мерках. Але ж тут паўстае пытанне: ці можа гэты выключны выпадак стаць нормай? І ці мэтазгодна гэта? Лічу, што не. Бо валанцёр — гэта энтузіяст, які дапамагае прафесіяналу, робячы працу, што не патрабуе спецыяльных навыкаў. Замяніць прафесіянала з адпаведнай адукацыяй і ладным досведам ён не здолее.

— Рэстаўрацыя — справа складаная, але ці могуць валанцёры аказаць помніку хаця б “першую медыцынскую дапамогу”, выканаўшы яго прэзентывую кансервацыю з дапамогай падручных матэрыялаў?

— Гэта залежыць ад аб’екта. Літаральна кожны з помнікаў спадчыны патрабуе адмысловага падыходу, і канкрэтныя пытанні можна вырашыць толькі на месцы. Бо часам нават самыя прымітыўныя работы не могуць адбывацца без удзелу прафесіяналаў — прыкладам, усталяванне часовага даху, а гэта, уласна, і ёсць аснова кансервацыі. Памылкі, зробленыя з найлепшымі намерамі, могуць прынесці помніку значную шкоду. Як мінімум, патрэбны архітэктурны праект...

— Але ж ён каштуе нямала...

— Да слова, калі мы ўжо прыводзім у прыклад Любчанскі замак: да яго адраджэння падключыліся прафесійныя архітэктары, і праектная работа вядзецца імі на вельмі сур’ёзным узроўні. На шчасце, многія маладыя прадстаўнікі гэтай прафесіі таксама гатовы да валанцёрскай працы. Таму такія праекты яны гатовы рабіць бясплатна.

— Ці лёгка арганізаваць свой летнік і што для гэта патрэбна?

— Сабраць людзей, па вялікім рахунку, нескладана: моладзь адгукаецца з цікавасцю. Галоўная праблема — вызначыць, што канкрэтна ты хочаш там зрабіць. Здавалася б, тут усё зразумела адразу: стаіць занядаць помнік, трэба яго захаваць... Але калі пачынаеш разбірацца ў дэталі, выяўляецца шмат пытанняў. Таму ў першую чаргу трэба параіцца са спецыялістамі: не пабаяцца звярнуцца ў тое ж Міністэрства культуры

ры, альбо ў адну з грамадскіх арганізацый, якая займаецца гэтай справай. У Міністэрства культуры звяртацца давядзецца ў любым выпадку — каб атрымаць дазвол на правядзенне работ. Наколькі я ведаю, спецыялісты ўпраўлення па ахове спадчыны і рэстаўрацыі заўсёды ідуць валанцёрам насустрэчу — у тым выпадку, калі іх планы — рэальныя, і яны прыносяць карысць. Наступны крок — гэта інфармаванне мясцовых улад.

— І як яны ставяцца да ініцыятыў?

— Па-рознаму. Часам вельмі зацікаўлена, часам — з прахалодцай. Я б адзначыў, што сітуацыя паступова змяняецца да лепшага. Дарэчы, у тых жа Гальшанах мясцовыя ўлады нам вельмі моцна дапамагаюць з пражываннем і харчаваннем.

— Чым кіруюцца людзі, якія пагаджаюцца працаваць фізічна ў свой вольны час?

— Абагульняючы, можна вылучыць некалькі матывацый. Перадусім гэта — імкненне зрабіць свой унёсак у захаванне таго або іншага помніка спадчыны. Прыехаў, убачыў, заклапаціўся — і зрабіў нешта канкрэтнае! Да таго ж, валанцёрскія летнікі — гэта цікавы варыянт адпачынку ў добрай кампаніі, а для некаторых — яшчэ і дадатковая магчымасць прафесійнай падрыхтоўкі. Я маю на ўвазе тых жа архітэктараў, а таксама будучых гісторыкаў ды культуролагаў: набывы ў якасці валанцёра досвед будзе для іх не лішні.

— Валанцёрскія летнікі доўжацца па некалькі тыдняў, а ўдзел у іх можа прыняць не кожны (камусьці час не дазваляе, камусьці — здароўе). Ці ёсць у “простага смяротнага” нейкія іншыя магчымасці спрычыніцца да адраджэння спадчыны? І ці можна быць валанцёрам не толькі ўлетку, але і круглы год?

— На маю думку, само паняцце валанцёрства не абмяжоўваецца толькі працай у летніках, а варыянтаў розных актыўных дзеянняў можа быць шмат. Прыкладам, парупіцца пра ўнясенне таго або іншага помніка ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Паводле заканадаўства, гэта можа зрабіць любы чалавек, патрэбна толькі падрыхтаваць належны пакет дакументаў, які ўключае гістарычную даведку, фотаздымкі, апісанне, і прывезці яго ў Міністэрства культуры краіны. Мяркую, гэтую справу можа зрабіць і непрафесіянал.

Таксама валанцёрствам можна лічыць папулярызацыю таго або іншага помніка — напрыклад, праз Інтэрнэт. У Байдэ можа адшукаць два даведнікі, якія ахопліваюць ці не ўсе аб’екты спадчыны, і абодва з іх былі створаны менавіта на валанцёрскіх пачатках. Групы зацікаўленых людзей ужо шмат гадоў ездзяць, зды-

Адноўлены алтар

На 5 жніўня запланавана ўрачыстае адкрыццё пасля рэстаўрацыі алтара Фарнага касцёла ў Гродне.

Як стала вядома, у дадзены час завяршаецца апошні этап пяцігадовай рэстаўрацыі алтара пасля пажару, выконваецца яго залачэнне.

На згаданы жнівеньскі дзень запланавана ўрачыстасць адкрыцця і асвячэння алтара. Як мяркуецца, на ёй будуць прысутнічаць прадстаўнікі Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча, святары, а таксама ўсе неаб’якавыя асобы, хто спрычыніўся да аднаўлення святыні.

Нагадаем, работы над элементамі алтара Фарнага касцёла, пабудаванага напрыканцы XVII стагоддзя, вяліся раз’яром па дрэве з Воранава Казімірам Місюрам і ягоным сынам Ігарам. Залачэнне праводзіцца майстрамі з Вільнюса. А навуковым кіраўніком работ выступіў адзін з найвядомых спецыялістаў Польшчы, галоўны рэстаўратар Каралеўскага замка ў Варшаве Павел Садлей.

Альбом і крыніцы

Альбом “Адбіткі незабытай зямлі” быў прэзентаваны днямі.

Яго выдаў філіял “Беларускае аддзяленне Расійска-беларускага інфармацыйнага цэнтру па праблемах наступстваў катастрофы на ЧАЭС” Рэспубліканскага навукова-даследчага ўнітарнага прадпрыемства “Інстытут радыялогіі” Міністэрства надзвычайных сітуацый краіны.

Выданне распавядае пра дынамічнае развіццё 21 раёна, што найбольш пацярпелі ад аварыі, пра іх гісторыка-культурныя каштоўнасці, унікальныя звычаі, захаваныя дагэтуль жыхарамі.

Госці ж прэзентацыі пабачылі выступленне народных калектываў, пра Веткаўскі музей народнай творчасці распавяла яго дырэктар Галіна Нячаева. Удзел у прэзентацыі прынялі і супрацоўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Наведвальнікі пабачылі фрагменты відэафільма “Каменныя дзяўчынкі” — пра абрад у Лельчыцкім раёне Гомельскай вобласці, а пасля прадэгусталі гаючую ваду са святых крыніц раёнаў, што адраджаюцца.

“Віцебскае” танка

Цікавы і даволі незвычайны праект працуе ў віцебскім Музеі прыватных калекцый.

Там можна пазнаёміцца з мастацкімі выявамі танка — будысцкім жывалісам, першапачаткова прызначаным для малітваў і медытацый. Вядома, што першыя выявы танка з’явіліся ў Тыбеце ў VIII стагоддзі.

Трэба адзначыць, што спрадвеку танка стваралі па асаблівай тэхналогіі на тканіне, выкарыстоўваючы пры гэтым мінеральныя фарбы, у якія ўваходзілі расцертыя каштоўныя камяні і металы. На танка можна ўбачыць выявы святых і настаўнікаў. Гэтыя карціны размяшчалі не толькі ў храмах, але і ў традыцыйных жылтах. Пры пераездзе іх беражліва згортвалі ў скрутак.

На выстаўцы прадстаўлены 18 танка XVIII — пачатку XX ст. Сярод іх — “Будда прасветлены”, “Бадхісатва”, “Белая Тара” і іншыя, пераважна большасць якіх створаны ў Бураціі на мангольскіх узгорках.

Валерый КАЛЯСІНСКІ, скульптар

Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Драгічынскі раён Брэсцкай вобласці — адзін з найпрыгажэйшых куточкаў Палесся. На тэрыторыі рэгіёна знаходзяцца ажно тры біялагічныя заказнікі рэспубліканскага значэння, тут паспяхова развіваецца аграэкатурызм, а мясцовыя культработнікі беражліва захоўваюць традыцыі народных промыслаў і рамёстваў, збіраюць і перадаюць маладому пакаленню багатую фальклорную спадчыну продкаў...

Музей народнай творчасці “Бездзежскі фартушок”, калектыву якога ў 2009 годзе была ўручана спецыяльная прэмія Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, фестываль праваслаўных песняпеваў “Спявайце Богу нашаму, спявайце...” — вынік супрацоўніцтва паміж Праваслаўнай Царквой і кіраўніцтвам мясцовага райвыканкама, аналагаў якому няма на Брэстчыне, а таксама шматлікіх ўзгорных і народных калектывы. Сярод іх многія вядомы за межамі Драгічыншчыны. Усё тое — толькі невялікі пералік мясцовых “брэндаўтваральных” і іміджавых праектаў...

Крэатыўных культурных задумак у кіраўніцтва Драгічынскага райвыканкама шмат. Але, натуральна, хапае і праблем, ад вырашэння якіх залежыць далейшае паспяховае будучае сферы. Адно з такіх пытанняў — паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы некаторых сельскіх і гарадскіх устаноў культуры раёна.

Народ пытаецца і прапануе

Калі рэалізуюць планы?

Праблемы сферы культуры Драгічыншчыны — навідавоку. Бачныя яны і гасцям раёна, і мясцовым жыхарам. Меркаваннем апошніх пацікавіўся ў дні камандзіроўкі.

Аксана Мікалаеўна, служачая, г. Драгічын:

— Мой старэйшы сын, як і я, — пастаянны наведвальнік раённай бібліятэкі. Цягам ужо доўга часу ва ўстанове вядуцца рамонтныя работы. Цікава, калі яны будуць скончаны?..

Валянціна Іванаўна, пенсіянерка, г. Драгічын:

— Наколькі ведаю, у нашага кіраўніцтва раней былі планы ўзвесці новы будынак для мясцовай Дзіцячай школы мастацтваў. Ці здзейсняцца яны?..

Старшакласнікі з аграгарадка “Папіна”:

— Часта бываем у нашай сельскай бібліятэцы: даволі багаты там выбар кніг, газет і часопісаў. Але вельмі шкада, што няма ў ёй камп’ютара ды іншага тэхнічнага абсталявання...

Намеснік старшыні Драгічынскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях **Уладзімір НЕРАД** працуе на сваёй пасадзе не першы год і да драбніц ведае ўсе нюансы сацыякультурнага развіцця раёна. Таму і райвыканкамаўская “лятушка”, ініцыяваная “К”, атрымалася насычанай ды доўжылася замест агавораных дваццаці хвілін прыкладна паўтары гадзіны. У гутарцы, натуральна, прыняў удзел і начальнік мясцовага аддзела культуры **Леанід КУРОЎСКИ**.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Уладзімір Іванавіч, пабывалі цягам камандзіроўкі ў некаторых гарадскіх і сельскіх установах культуры Драгічыншчыны. Ёсць шмат дадатнага вопыту, асабліва — у вясковых паселішчах. На свае вочы бачыў па два камплекты апаратуры ў аграгарадоцкіх СДК, выдатна выглядаюць там адрамантаваныя будынкi. Але ёсць на сяле і свае праблемныя моманты. Напрыклад, ведаю, што два аграгарадоцкія аб’екты культуры яшчэ не здадзены і з’яўляюцца “пераходнымі”. Маю на ўвазе СДК аграгарадоў “Радастава” і “Дзеткавічы”...

Уладзімір НЕРАД:

— Да канца года рамонт у названых паселішчах мы скончым. Там засталася зрабіць толькі нязначныя ўнутраныя работы.

Леанід КУРОЎСКИ:

— Ужо закуплена новая апаратура, мэбля... На гэтыя два аб’екты культуры мы ўжо выкарысталі 960 мільёнаў рублёў. Канчатковая лічба будзе, натуральна, значна большая.

Уладзімір НЕРАД:

— Нам вельмі дапамагла Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла. Адрамантавалі сельскія ўстановы культуры, усталяваем у іх сучасную гукаўзмацняльную і светлавую апаратуру, што, пагадзіцеся, досыць важна, асабліва — для тых маладых

людзей, якія пражываюць у вёсцы і жадаюць, каб дыскатэка ў іхнім паселішчы была не горшая за гарадскую...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Усё гэта так. Але ж пабывалі ў аграгарадку “Папіна”. Дык там у мясцовай бібліятэцы няма камп’ютара. Да таго ж, яна нават не тэлефанізавана...

Леанід КУРОЎСКИ:

— Неўзабаве паставім камп’ютар і зробім тэлефанізацыю.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Ёсць пытанні і па рамонце Антопальскага раённага дома рамёстваў...

Уладзімір НЕРАД:

— Сапраўды, рамонт у РДР наспеў. Раней у гэтым будынку месціўся райкам партыі. Работы там шмат: трэба рамантаваць дах, фасад, замяняць вокны і даводзіць да ладу ўнутраныя памяшканні... Да таго ж, Антопаль — гэта аграгарадок. Сельскі Дом культуры там адрамантаваны, можна сказаць, узорна. Таму і раённы Дом рамёстваў павінен выглядаць найлепшым чынам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Калі мы распачалі гаворку пра сельскія ўстановы культуры, дык не магу не запытацца пра перспектывы Музея народнай творчасці “Бездзежскі фартушок”. Установа ж гэтая — знакавая і знакамітая не толькі ў Беларусі...

Уладзімір НЕРАД:

— Так, “Бездзежскі фартушок” стварае імідж усяму раёну. Вялікая заслуга ў гэтым — дырэктара музея Марыі Астаповіч, унікальнага чалавека, адданага сваёй справе. Таму і прыязджае ў Бездзеж шмат турыстаў, а калекцыя мясцовых фартушкоў — унікальны збор, аналагаў якому няма нідзе. Але хацелася б, каб прыезджыя турысты там затрымліваліся як мага на большы час. Таму

адна з нашых галоўных задач была ў тым, каб пашыраць музейныя плошчы, ствараць новыя экспазіцыі.

Леанід КУРОЎСКИ:

— Для гэтага выкупілі драўляны будынак, што месціцца каля музея. Цяпер праводзім там рамонтныя работы, ужо накрылі чаротам дах, закупілі туды мэблю...

Уладзімір НЕРАД:

— Падзялюся некаторымі думкамі. У адрамантаваным будынку, магчыма, будзе зроблена Хата лесніка. Чаму? Таму, што ляснік займаўся рознымі відамі дзейнасці: гадаваў пчол, паляваў, рыбачыў. У гэтай хаце будуць прадстаўлены прадметы, звязаныя з названымі відамі дзейнасці: тут можна будзе прадэгуставаць мёд (дарэчы, мы ўжо знайшлі некалькі вулляў і старадаўнія калоды), убачыць прадзедаўскія прылады для рыбалкі ці палявання. Да слова, ужо ўсталювалі ў новым будынку печ, бо,

кае з песнямі народны ансамбль народнай музыкі і песні “Сваякі” Бездзежскага СДК. Пачалі ладзіць вясельныя абрады, якія карыстаюцца вялікім попытам. Маём з гэтага неблагую пазабюджэтную “капейчыну”.

Уладзімір НЕРАД:

— Заўважу вось яшчэ што. Увадзенне новых ставак у музеі — не праблема. Пытанне — у іншым: дзе знайсці таго ж пчаляра ці рыбака, які не толькі быў бы прафесіяналам у сваёй справе, але яшчэ мог распавесці пра яе наведвальнікам устаноў, многія з якіх — дзеці? Вось у гэтым бачу праблему, таму што адшукаць такога чалавека досыць цяжка. Але — неабходна, бо ад таго, наколькі ён будзе апантаны ў сваёй дзейнасці, шмат што залежыць. У тым ліку — і павелічэнне колькасці наведвальнікаў устаноў, і, натуральна, выкананне плана платных паслуг.

хавалася, а вось у Закозелі маецца капліца-пахавальня роду Ажэшкаў. Яе мы плануем давесці да ладу. Ужо зроблена праектна-каштатарная дакументацыя на рэстаўрацыю гэтага аб’екта гісторыка-культурнай спадчыны XIX стагоддзя, і туды будуць накіраваны значныя асігнаванні. Рамонт ужо пачаўся, прычым сродкі выдаткоўваліся як з абласнога, так і з раённага бюджэтаў, а таксама ад спонсараў, якім неабывякаявая гісторыя роднага краю. Але работы будуць доўжыцца яшчэ не адзін год, таму пра дакладную дату іх завяршэння кажаць пакуль зарана.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Колькі пытанняў мушу задаць і па развіцці сферы культуры райцэнтра. Не магу не адзначыць паспяховае работу супрацоўнікаў Драгічынскага ГДК. Цікава, што пры ўстанове функцы-

Драгічыншчына: палескі рэцэпт самаўдасканалення

Ці прынясе стаўка на імідж

пагадзіцеся, турыстам з Беларусі ці замежжа нецікава частавацца крамнай ежай. А вось пакаштаваць натуральных прадуктаў і страў, прыгатаваных па старадаўніх рэцэптах палескай кухні, кожны будзе рады...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Два гады таму, у рамках турыстычнага велапраекта, карэспандэнты “К” наведалі Бездзеж. Сярод тых пытанняў, якія нас турбавалі і якія, на наш погляд, перашкаджалі паспяховаму развіццю музея, — адсутнасць жылля для турыстаў, неабходнасць усталявання сучасных санвузлаў замест драўляных “шпа-

Капліца-пахавальня роду Ажэшкаў.

Новы будынак у комплексе музея “Бездзежскі фартушок”. Там неўзабаве з’явіцца Хата лесніка.

коўняў”, паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы музея, а таксама патрэба ва ўвадзенні новых ставак для музейных супрацоўнікаў...

Леанід КУРОЎСКИ:

— Паступова гэтыя пытанні вырашаюцца. У набытым і рамантуемым будынку у хуткім часе будзе абсталяваны гасцінічны пакой. Мы пастаянна дбаем пра развіццё “Бездзежскага фартушка”. Нядаўна там устанавілі яшчэ адзін камп’ютар, былі набыты некаторыя новыя экспанаты, зроблены рэкламныя буклеты і ўлёткі... Увялі стаўку музейнага наглядчыка. Дэлегацыі, што прыязджаюць у музей, сустр-

януе філіял “Цэнтр моладзі”, які досыць паспяхова развівае дыскатэчны рух у райцэнтры. Таксама вельмі ўразіў адрамантаваны будынак Музея народнай славы... Але турбуе іншае. Наколькі мне вядома, кіраўніцтвам райвыканкама была запланавана пабудова новага будынка Драгічынскай ДШМ. Ці будзе гэты праект здзейснены?

Уладзімір НЕРАД:

— Сітуацыя тут наступная. Мы ўжо маем зямельны ўчастак, на якім размесціцца школа, робім праектна-каштатарную дакументацыю на будаўніцтва гэтага гарадскога аб’екта сферы культуры... На жаль, сёння не можам казаць пра хуткі пачатак будоўлі. Мяркую, распачнём яе ў 2012 годзе.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А што з Цэнтральнай раённай бібліятэкай?

Леанід КУРОЎСКИ:

— Раней на гэтым аб’ёце быў адрамантаваны дах, сёлета там устанавілі новыя вокны і дзверы. А налета плануем распачаць унутраныя работы.

Уладзімір НЕРАД:

— Старшыня Драгічынскага райвыканкама Васіль Хвацік пастаянна бывае на гэтым аб’екце сферы культуры, кантралюе ход усіх работ, якія там вядуцца... Іншая справа, што

плошчы — вялікія, патрабуецца шмат сродкаў і нямала часу, каб правесці ўсе неабходныя работы...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Якія задачы на сёння, Уладзімір Іванавіч, стаяць перад сферай культуры раёна? Наколькі эфектыўна, на вашу думку, яна працуе?

Уладзімір НЕРАД:

— Усе абласныя мерапрыемствы мы ладзім сваімі сіламі і вельмі якасна. Асабліва гэта датычыцца арганізацыі і правядзення канцэртаў. Да таго ж, у нас даволі

Уладзімір НЕРАД:

— Не, падобных ансамбляў у нас якраз-такі хапае. На маю думку, нам не стае дзіцячых калектываў і маладзёжных, якія працавалі б, напрыклад, у кірунку эстраднага танца. Гэта тая задача, што стаіць перад аддзелам культуры на сёння, і дадзенае пытанне з начальнікам аддзела культуры мы ўжо абмяркоўвалі. Бо аўдыторыя, якая наведвае мерапрыемствы, што ладзяцца культработнікамі, разнастайная, таму трэба ўлічваць зацікаўленасці розных катэ-

працуе прыкладна 70 працэнтаў спецыялістаў. Спрабуем пераламіць гэтую сітуацыю і павялічыць іх колькасць. Пастаянна бываем на размеркаваннях, запрашаем выпускнікоў прыехаць і працаваць на Драгічыншчыне. Праблем з жыллем ні ў горадзе, ні на сяле ў нас няма, ды і заробак у сферы культуры — досыць неаблагі. Да таго ж, робім стаўку на свае кадры. У ВНУ галіны навучаюцца завочна 37 чалавек, 18 — у сярэдніх спецыяльных установах, на дзённым і завочным аддзяленнях.

Уладзімір НЕРАД:

— Так, але гэтую працу, на маю думку, варта актывізаваць. Трэба пастаянна дбаць пра станочы імідж сферы культуры, працаваць над самаўдасканаленнем. Тым больш, пахваліцца ў нас ёсць чым, хапае і розных цікавых праектаў ды перспектывных планаў у сферы культуры, таму я ўпэўнены: любы малады спецыяліст, які прыйдзе працаваць на Драгічыншчыну, аб гэтым ніколі не пашкадуе.

Леанід КУРОЎСКІ:

— Так, і прыкладам таму — дзейнасць нашых супрацоўнікаў, што “выводзяць у людзі” сваіх выхаванцаў. Напрыклад, салістка Ганна Гражэўская, якая атрымала

Намеснік старшыні Драгічынскага райвыканкама Уладзімір Нерад і начальнік мясцовага аддзела культуры Леанід Куроўскі.

Кадравы вынік?

Райвыканкамаўская “лятучка” з “К”

шмат калектываў са званнямі “народны” і “ўзорны”, якія запатрабаваны не толькі на Брэстчыне, а і па ўсёй Беларусі. Іншая справа, што хацелася б, каб гэтых калектываў было яшчэ больш, каб ствараліся новыя самадзейныя ансамблі...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Маеце на ўвазе магчымасць стварэння аўтэнтчных калектываў?

горы населеніцтва і ствараць адпаведныя калектывы. Яшчэ адна праблема: у сферы культуры працуе шмат неспецыялістаў. Маладыя супрацоўнікі да нас, на жаль, не едуць — застаюцца ў Мінску, Брэсце, — а тут іх вельмі не хапае...

Леанід КУРОЎСКІ:

— На сённяшні дзень у клубнай і бібліятэчнай сферах раёна

прэмію спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі і якая займаецца ў нашым Драгічынскім ГДК, атрымала Гран-пры на Міжнародным фестывалі “Джанкой-2010”, а таксама летась заваявала I месца на Міжнародным фестывалі нацыянальных культур у Гродне. А вось Жанна Ліцвінка атрымала дыпламы лаўрэата ў намінацыях “Народны вакал” і “Эстрадны вакал” на III Адкрытым конкурсе маладых выканаўцаў “Шаную цябе, Белая Русь!”. І гэтыя прыклады можна доўжыць...

Уладзімір НЕРАД:

— Словам, рыхтуем сваіх “зорачак”... Дадам, што закранутая кадрова праблема востра стаіць не толькі ў нашым, а і ў іншых раёнах Беларусі. У ВНУ сферы культуры, на маю думку, рыхтуюць спецыялістаў пераважна з прыцэлам на сталіцу, на абласныя цэнтры, забываючыся на патрэбы рэгіянальнай культуры. Напрыклад, я перакананы, што адно з выйсцяў з гэтай сітуацыі такое: трэба зрабіць абавязковай не двухгадовую, а дзесяцігадовую адпрацоўку, калі спецыяліст навучаўся ў дзяржаўнай установе за кошт дзяржаўных сродкаў. Толькі такім чынам, магчыма, кадравы “голад” у рэгіёнах будзе спатолены.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Драгічынскі раён — Мінск Фота аўтара

Вырабы навучэнцаў Антопальскага РДР.

стравала майстар-класы для еўрапейцаў. Асаблівае ўражанне, па словах Галіны Сцепанюк, на французку аказала тэхніка пляцення паясоў. Быццам зачараваныя, еўрапейцы цягам гадзін назіралі за прафесійнымі рухамі беларускай майстрыхі, прасілі сфатаграфавання з ёю і паўдзельнічаць у працэсе пляцення. Натуральна, усе сувеніры, якія захапіла з сабой дырэктар РДР, былі ўвобміг раскуплены ўдзячнымі жыхарамі Парыжа і яго наваколляў.

Дэталі да агульнай карціны

І Люблін, і Парыж

Раённы Дом рамёстваў быў створаны на Драгічыншчыне ў 2006 годзе ў гарадскім пасёлку Антопаль.

Кіраўнік установы Галіна Сцепанюк самастойна авалодала шматлікімі відамі народных рамёстваў і цяпер навучае ім падлеткаў з Антопалля. Усяго пры РДР займаецца прыкладна 80 чалавек, прычым каля дзесяці з іх — у філіяле, створаным у Драгічыншчыне. Работы навучэнцаў — цікавыя, разнастайныя і самабытныя.

Галіна Міхайлаўна летась пабывала на Першым Фестывалі “Покліч Палесся”, што прайшоў у Нацыянальным парку “Прыпяцкі”, а таксама неаднойчы прадстаўляла народныя традыцыі Драгічыншчыны за мяжой. Штогод удзельнічае ў “Ягелонскім кірмашы”, які праходзіць у Любліне, а летась пабывала ў Францыі, дзе цягам двух тыдняў дэман-

На людным месцы

Рагачоў: пошукі новага вобраза

Вярнуць моду на тэатр

У Рагачове пры ГДК дзейнічае народны тэатр — найстарэйшы ў раёне.

А ўсё пачыналася ў няпростыя пасляваенныя гады. У 1947-м быў пастаўлены спектакль “Каханне Ані Бярозкі”. Калектыву стаў дыпламантам Рэспубліканскага агляду-конкурсу народных тэатраў і драматычных калектываў.

Аб’яднаў жа ўсіх аматараў-тэатралаў рэжысёр-пастаноўшчык Аляксей Сількевіч. Менавіта пры ім склаўся шэраг традыцый: у тэатры павінны быць як сталыя, так і маладыя акцёры; дзень нараджэння — агульнае свята для ўсіх удзельнікаў... На жаль, не так даўно з’явілася новая традыцыя — дзень памяці Аляксея Ігнавіча.

Доўгі час тэатр не мог знайсці таленавітага, крэатыўнага кіраўніка, які ўзнавіў бы рэпетыцыі, займаўся б дэкарацыямі, новымі пастаноўкамі, таму дзейнасць калектыву часова прыпынілася. Але ўрэшце на пасаду рэжысёра прыйшла Ірына Вішнеўская. Новы кіраўнік робіць усё магчымае, каб утрымаць тое, што гадамі было напружана пры Сількевічы.

Тым не менш, зала з кожнай прэм’ерай пусцела. Па меркаванні начальніка аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама Міхаіла Зайцава, прычынай з’яўляецца тое, што да гэтага тэатра

перастала цягнуцца моладзь. Дарэчы, у Рагачове ёсць маладзёжны тэатр “Мэтр”, які карыстаецца папулярнасцю сярод маладых людзей горада. Раённыя ўлады робяць усё магчымае, каб аднавіць добрую традыцыю рагачоўцаў: па суботах наведваць тэатр пры ГДК. “Мы набылі новыя касцюмы для пастацовак, зрабілі новую сцэну, займелі сучасную гукавую апаратуру і новае асвятленне, што павінна дапамагчы ўстанове прыцягнуць публіку”, — кажа Міхаіл Зайцаў. Так, райвыканкам падтрымлівае тэатр. На жаль, не так актыўна ўдзельнічаюць у гэтым прадпрыемствы горада...

Аснова любой трупы — акцёры. У дадзеным выпадку гаворка — не аб прафесіяналах, а аб аматарах тэатральнага мастацтва, прадстаўнікоў самых розных прафесій. У Рагачоўскім народным гэта — работнікі культуры, рабочыя з малочна-кансервавага камбіната, Беларускага металургічнага завода з суседняга Жлобіна. Словам, тэатр — ёсць, але як зрабіць яго сапраўды крэатыўным?

Мне здаецца, спачатку варта прывабіць маленькіх глядачоў у тэатр ляльчымі спектаклямі і дзіцячымі пастаноўкамі, каб стаў ён месцам агульнага сямейнага адпачынку.

Дзмітрый СІМАНАЎ Рагачоў

Калінкавіччына: песня і казка

Маленькая вёска на адну звлістую вуліцу, знакамітая ў раёне тым, што тут жыве Песня. А “гадуець” яе жанчыны з аматарскага аб’яднання “Спадчына”. Менавіта яны і прызначылі мне “рандэву”.

Гэтых людзей звычайна называюць носьбітамі нашай традыцый-

“Цалаваў я, цалаваў...”

Яны чакалі ледзь не паўдня. А мы разам з начальнікам аддзела культуры Віктарам Левановічам на службовым легкавіку кружылі па Калінкавічах, заехалі ў Дудзічы і Юравічы, а ва Углы трапілі толькі апоўдні.

най культуры. Хоць і дакладна, але крыху сухавата. Напэўна, найперш тут варта сказаць, што ў кожнай з жанчын — няпросты жыццёвы лёс, дзе апрача песні іншага адхлання для душы проста не было. І песня, пачутая ў дзіцінстве, становілася абярэгам, тымі крыламі, што ўзняюць над светам і далучаюць да спеўнай прасторы продкаў.

І такімі “крылатымі” Углы багатыя. Гэта Ніна Іванаўна Салавянчык, Алена Фёдарайна Пінчук, Паліна Фёдарайна Стрэльчанка, Гляфіра Сямёнаўна Скародзька, Вольга Парфіраўна Банчук, Груня Мікалаеўна Шынкаренко... А кіруе “Спадчынай” ледзь не 20 гадоў Галіна

Аднаральчык — дырэктар суседняга Беларускага СДК.

А песні ў кабет — розныя. Пра тое, як казак (беларускі!) на вайну ішоў, як маладая з маладым развіталася, якая зямля наўкола — цудоўная, як жыта родзіць і як кружляе бусел над Юравічамі...

Іх трэба слухаць, фатаграфавач, запісваць іх песні і згадкі пра маладосць. І рабіць гэта варта скрупулёзна ды сістэмна, каб палі не атрымалася, як у той песні “Спадчыны”: “Цалаваў я, цалаваў — не нацалаваўся... Як у садзе салавей, не нашчабтаўся...”

Юген РАГІН

На здымку: ансамбль “Спадчына”. Фота аўтара

Майстар-клас: пазітыўны ракурс

Міратворчае святло

Міжнародны сацыяльна-культурны праект “Майстар-Міратворац” быў арганізаваны ў 2009 г. пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, а таксама па блаславенні Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта.

Па словах ініцыятара праекта мастака Іларыі Вечар, у будучыні плануецца рэгістрацыя праекта ў UNESCO. “Майстар-Міратворац” аб’ядноўвае аднадумцаў, якія зацікаўлены ў развіцці і папулярнасці пазітыўнага ў выяўленчым мастацтве ды народных промыслах. Праект мае на ўвазе развіццё рамёстваў, аказанне дапамогі дзецям культуры і мастацтва.

Для ўдзельніцы праекта Аляксандры Дзятлавай творчасць — гэта працэс пазітыўнага перажывання. Калі ўнікае стан захаплення, тады з’яўляецца і патрэба падзяліцца натхненнем з глядачом.

А вось меркаванне мастака Рыгора Даніляна, аднаго з удзельнікаў праекта:

— Свацца Майстрам мае права тая асоба, якая з любоўю ставіцца да сваёй справы служыць людзям, сваёй краіне, чалавецтву. Сапраўдны майстар заўсёды нясе ў сябе святло...

Сёння ў праекце ўдзельнічае больш за дзесяць майстроў. Праведзена звыш трыццаці дабрачынных выставак рэгіянальнага і міжнароднага ўзроўня. Удзельнікі ладзяць майстар-класы па кераміцы, батыку, бяросце, жывапісе, графіцы.

Надзея ЗАЙЦАВА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Як паведаміла Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Аляксандр Лукашэнка павіншаваў старшыню Саюза беларускіх юрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын, заслужанага архітэктара БССР Леаніда Левіна з 75-годдзем. "Таленавіты архітэктар, мастак і пісьменнік, Вы ўнеслі вялікі ўклад у развіццё айчынай культуры. Створаныя па Вашых праектах будынкі і помнікі ўваходзяць у залаты фонд беларускага дойлідства і манументальнага мастацтва", — гаворыцца, у прыватнасці, у віншаванні. Прэзідэнт таксама адзначыў актыўную работу Леаніда Левіна на пасадзе старшыні Саюза беларускіх юрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын, якая садзейнічае ўмацаванню міру і згоды на Зямлі.

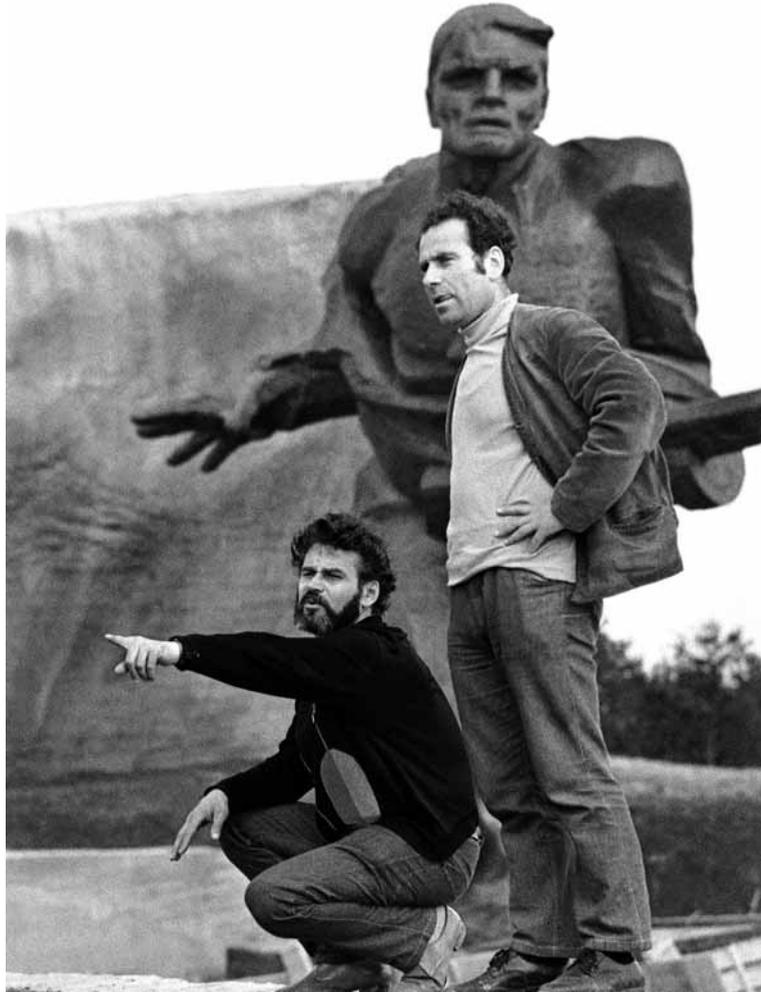
"Прозвішча Левін утворана з хрысціянскага імені Леў і яго выпворных форм. Гэтае імя давалася святарам", — да такіх звестак адсылае адна з інтэрнэт-энцыклапедыяў. На льва Леанід Левін не падобны, гэтак сама, як і ягоную жонку Наташу я не ўяўляю левіцай. Мілья, добрыя людзі.

Пазнаёмліся з Леанідам мы выпадкова. У лютым 1970 года (я працаваў тады фотакарэспандэнтам АПН) мне патэлефанавалі з Масквы:

— Адшукай чатырох чалавек (назвазі чатыры прозвішчы, сярод якіх было і прозвішча Левін. — Ю.І.). Яны атрымалі Ленінскую прэмію, толькі ты ім пра гэта не кажы. Патрэбны іх партрэты для публікацыі ў замежным друку...

Гэта быў аўтарскі калектыў стваральнікаў "Хатыні": архітэктары Юрый Градаў, Леанід Левін, Валянцін Занковіч і скульптар Сяргей Селіханавіч.

Надта цяжка было ўтрымацца ад адказу на пытанне: "Для каго нашы фотаздымкі спатрэбіліся?" Шчыра кажучы, Левіну — ён мне падаўся сімпатычным — я даверліва шапнуў пра будучае лаўрэатства (пастанова публікавалася праз месяц, 22 красавіка — у дзень нараджэння Леніна), папрасіўшы нікому не казаць аб

Леў — Левін

гэтым. Той кінуў галавой, і я зразумеў, што прагаварыўся па маладосці. Карацей, мы сталі сябрамі.

Выраз "Архітэктар — застылая музыка" належыць нямецкаму тэатрыку мастацтва Фрыдрыху Вільгельму Ёзафу Шплінгу. Ён быў апублікаваны ў 1842-м, хоць да яго сорок гадоў таму пра гэта казалі французская пісьменніца Жэрмена дэ Сталь і нямецкі паэт Ёган Вольфганг Гётэ.

— Для мяне музыка загучала ў пяць гадоў у гарадскім пасёлку Кара-Балты ў Кіргізіі, куды нас эвакуіравалі з Мінска, — Левін успамінае далёкі 1942-і. — Я заставаўся адзін у маленькім пакоі, і адзінай радасцю было сонца. Яно пранікала праз маленькае акенца, і ягоныя промні рассяпаліся па закопчаных сценах, пакідаючы феерычныя шматкаляровыя карціны шчасця... Промнікі вандравалі па сценах, я лавіў іх рукамі, і яны дарылі мне сваё цяпло... Сонца давала мне першыя ўрокі мастацтва...

У 1969 годзе Леанід аддаў даніну сонцу. У Бухары (Узбекістан) па праекце Левіна быў усталяваны помнік воінам-бухарцам, што загінулі ў Вялікай Айчыннай вайне. Помнік адлюстроўваў сонечны паўкруг, чацвёртую частку якога завяршаў падаючы салдат. Ідэя выканання была містычнай. Фігура воіна з аўтаматам у руках засланіла сонца.

Але гэта было потым. У 1945 годзе Левін вярнуўся ў Мінск. Пустка, бітая цэгла, палаткі... 13-я школа па вуліцы Якуба Коласа. Гурток малявання ў Палацы піянераў на плошчы Свабоды. Настаўнік малявання Сяргей Пятровіч Каткоў. Размяшчаліся ў адным пакоі з авіямадэлістамі, фотаамаматамі і тымі, хто вышываў крыжыкам.

— Мы малявалі адроджаны Мінск. Горад-фенікс. Мы — гэта Барыс і Міша Заборавы, Нэла Шчасная, Яўген Шыбнёў...

У той час студыйцы-гурткоўцы адзначылі для сябе два значэнні шчасця. Першае — праехацца з эцюдыкам на буферы трамвая. Другое — белы хлеб з цукрам. Як пірожнае!..

Нягледзячы на тое, што школа славілася хуліганствам, Левін быў адзіным медалістам у класе. Залаты медаль!

Паступае на архітэктурнае аддзяленне будаўнічага факультэта Беларускага політэхнічнага інстытута. На першай жа лекцыі звярнуў увагу на косы і блакітныя вочы студэнткі, што зачароўвала сваёй непрыступнасцю. Першым разам яны пацалаваліся праз 832 дні, на трэцім курсе. Наташа Афанасьева стала жонкай праз восем гадоў знаёмства...

— Наташа! Дай мне тэлефон! Я ж чую, ён звоніць! Каму ты кажаш, што я заняты? Каму? Ты не можаш ведаць, заняты я ці вольны!

Наташа прыносіць мужу мабільны тэлефон.

— Ало! — Левін пераўтвараецца. — Добры дзень, Сяргей Іванавіч! ("Дырэктар Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны!" — мне, шэптам. — Ю.І.). Учора ў мяне быў у гасцях міністр культуры, Павел Паўлавіч Латушка. Я гутарыў з ім пра нашу ідэю дзясятай залы... Дзякуй, дзякуй! І вам усяго найлепшага!..

Мы размаўляем з Леанідам ва ўтульнай кватэры, падобнай на музей. Тут — калекцыя драўляных лыжак, што пачалася з набывтай у Прыбалтыцы для шасцігадовай дачкі Галіны, самагаючыя музычныя інструменты, сярод якіх — грамафон з вялізным раструбам, сіфаніён, падобны на гарадок у табакерцы з аднайменнай казкі. Мноства звончак — хрустальныя, керамічныя, бронзавыя, прывезеныя з усяго свету! Масіўныя драўляныя дзверы XV стагоддзя з нерас-

шыфраванымі надпісамі на арабскай мове — падарунак з Бухары... Чаго тут толькі няма!..

Наша гутарка з Левіным перапыняецца тэлефоннымі званкамі. Леанід адказвае на віншаванні і аддзячае кампліментарамі.

Унікальны чалавек! Пералік створанага ім заняў бы, мусіць, усю плошчу гэтага нумара.

Увесь свет прыняў "Хатынь" творам, роўным якому няма. Гісторыя стварэння — простая. Першы сакратар

Беларуская дыпламатыя мае багатую гісторыю. Гэта чарговы раз засведчылі вынікі п'янага працы даследчыкаў гісторыка-архіўнага аддзела Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, намаганні якіх была створана выстаўка арыгіналаў дакументаў 90-гадовай даўніны, непасрэдна звязаных з развіццём айчынай дыпламатыі.

Першая нота

Тэматычная экспазіцыя ў будынку МЗС прысвечана 90-годдзю з часу ўтварэння Паўнамоцнага прадстаўніцтва БССР пры СНК РСФСР, што лічыцца першым дыпламатычным прадстаўніцтвам нашай рэспублікі за мяжой, а таксама — зацвярджэння Палажэння аб Народным камісарыяце па замежных справах БССР. На выстаўцы прадстаўлена каля 1,5 тысячы каштоўных для айчынай гісторыі дакументаў, многія з якіх былі расказаны толькі ў 1990-х.

У прыватнасці, у межах экспазіцыянага праекта прэзентаваны дакументы аб падпісанні Рыжскага мірнага дагавора, першая самастойная нота Народнага камісарыята, а таксама першыя беларускія замежныя пашпарты. Частка з прадстаўленых дакументаў захоўваецца непасрэдна ў архіве Міністэрства замежных спраў нашай краіны. Акрамя таго, асобныя матэрыялы прадастаўлены ў часовае карыстанне Дзяржаўнай архіўнай службы.

У філіяле Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь "Дом Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX стагоддзя" адбылося адкрыццё фотавыстаўкі — "Цярноўнік крэсаў", спалучанай з прэзентацыяй аднайменнай кнігі польскай даследчыцы Гізэлі Хмялеўскай.

У доме маршалка Ваньковіча

Кніга і фотавыстаўка "Цярноўнік крэсаў" прысвечана жыццю выдатнага ўраджэнца зямлі беларускай — Эдварда Вайніловіча, фундаментара аднаго з архітэктурных сімвалаў сучаснага Мінска — Чырвонага касцёла на плошчы Незалежнасці. Знакавай для музея гэтая экспазіцыя стала яшчэ і таму, што ўпершыню на ёй паўсталі невядомыя для беларускай гісторыі выявы прадстаўнікоў знакамітага шляхецкага роду Ваньковічаў з іх сямейнага фотархіва.

Фотаздымкі і кніга нібы дапаўняюць адно аднаго, маляўніча адлюстроўваючы прадстаўленыя на выстаўцы вобразы людзей, больш дэталёва раскрываючы іх характары, асаблівасці натурны. Выява чалавека, падмацаваная

Яны парадніліся яшчэ ў XIX стагоддзі, калі Ганна з Ваньковічаў узяла шлюб з Адэмарам Вайніловічам. Такім чынам, сын апошняга, Эдвард, быў унукам іншага Эдварда — Ваньковіча — маршалка шляхты Мінскага павета, старшыні Мінскага губернскага міравога суда, буйнога памешчыка, уладальніка абшарных земляў у Мінскай губерні. Таксама ў XIX ст. яму належыў дом па вуліцы Валоскай у Мінску (цяпер — Інтэрнацыянальная, 33а), дзе сёння размяшчаецца музей. Ён, як і сто гадоў таму, гатовы не толькі сабраць пад сваім дахам нашчадкаў былых уладальнікаў, але і ўсіх тых, хто неаб'якавы да слаўнай гісторыі сваёй краіны.

Варта адзначыць, што гэтая культурная падзея стала магчымай пры падтрымцы Польскага Інстытута ў Мінску.

Ганна АНДРЭЙЧУК, малодшы навуковы супрацоўнік філіяла "Дом Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX стагоддзя"

На здымках: Эдвард Вайніловіч і яго бабуля Міхаліна Ваньковіч з Манюшкаў.

ЦК КПБ Пётр Міронавіч Машэраў, былы партызан, хацеў пакінуць памяць пра мінулую вайну. Леанід Левін стварыў шмат помнікаў тым, хто загінуў у гады Вялікай Айчыннай, за што па заслугах стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі і атрымаў дыплом за нумарам адзін.

Чарговай работай быў праект помніка ў спаленай вёсцы Велье, што ў Віцебскай вобласці. Працаваў разам з Валянцінам Занковічам.

Машэраў паглядзеў праект і сказаў: — Далёка ад Мінска. Ідзя — добра, але мы пашукаем што-небудзь бліжэй...

Быў абвешчаны рэспубліканскі конкурс на мемарыяльны комплекс у спаленай вёсцы Хатынь. Удзельнічалі 11 творчых груп. Перамаглі Градаў, Занковіч, Левін і Селіханавіч...

У колішняй вёсцы засталіся падмуркі ад хат, усё парасло травой. Быў месяц сакавік. Сонейка прыгрывала па-веснавому. Тройка архітэктараў блукала па высокай траве і раптам пачула спеў жаўрука.

— Гук, гук, павінен быць гук!.. Не важна, хто прамовіў тыя словы. Так узнікла ідэя званой...

Леанід Мендзелевіч Левін — мудры чалавек. Я папрасіў яго выказаць пажаданне чытачам газеты "Культура". Вось ягоныя словы:

"Выхоўвайце сваіх дзяцей на культуры. Без культуры няма руху наперад!.."

Юрый ІВАНОВ: На здымках: Леанід Левін (справа) разам са скульптарам Анатолем Анікейчыкам у Мемарыяльным комплексе "Прачы". Фота аўтара

...І яшчэ фрагмент з аповеду ахоўніка Марка Шагала: “Павінен сказаць, што да Шагала як мастака жыхары Віцебска ў цэлым ставіліся вельмі прыязна. Кожны, хто бачыў яго на вуліцы, жадаў з ім асабіста павітацца, зняць перад ім капялюш, альбо — яшчэ лепш — павітацца за руку. Хаця часам пасмейваліся над яго манументальнымі выявамі розных фантастычных жывёлін і людзей, якія ляцелі ў блакітных нябесных прасторах насустрач новаму жыццю. Праўда, хтосьці з абывацеляў успрымаў шагалаўскае мастацтва накшталт землятрусу, і ніяк не менш. Колькі разоў я начаваў у драўляным дамку Марка Захаравіча па вуліцы Пакроўскай, які яму часова далі гарадскія ўлады (гэта якраз насупраць дома яго бацькоў, дзе ён нарадзіўся). Там было два пакойчыкі: адзін — як майстэрня, дзе Шагал прымаў юных мастакоў, і другі — для адпачынку ад спраў праведных...”

Для даведкі чытача: заслужаны дзеяч мастацтваў Казахстана В.І. Антошчанка-Аленеў пайшоў з жыцця ў чэрвені 1984 г. у Алма-Аце. Письмовых успамінаў пра Шагала ён, на жаль, не пакінуў...

М.Шагал. “Анёл над Віцебскам”.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 27 — 30.)

29 ліпеня 1920 года Марк Захаравіч з розных прычын, у тым ліку з-за прынцыповага канфлікту з К.Малевічам і ягонымі сябрамі-супрэматыстамі, разам з сям’ёй выехаў у Маскву, не ведаючы пра тое, што назаўсёды развітаецца са сваім любімым горадам. Прарочымі аказаліся яго словы: “Я не здзіўлюся, калі пасля такой доўгай адсутнасці горад знішчыць мае сляды і не ўзгадае таго, хто... мучыўся, пакутаваў, аддаючы сябе мастацтву для народа, хто марыў ператварыць маркотныя дамы ў музеі, а абывацеля — у творцу. Я зразу меў тады, што няма прарока ў сваёй Айчыне”. Так, спатрэбілася цэлых сем дзесяцігоддзяў для таго, каб імя найбуйнейшага мастака ХХ ст. вярнулася на яго Бацькаўшчыну...

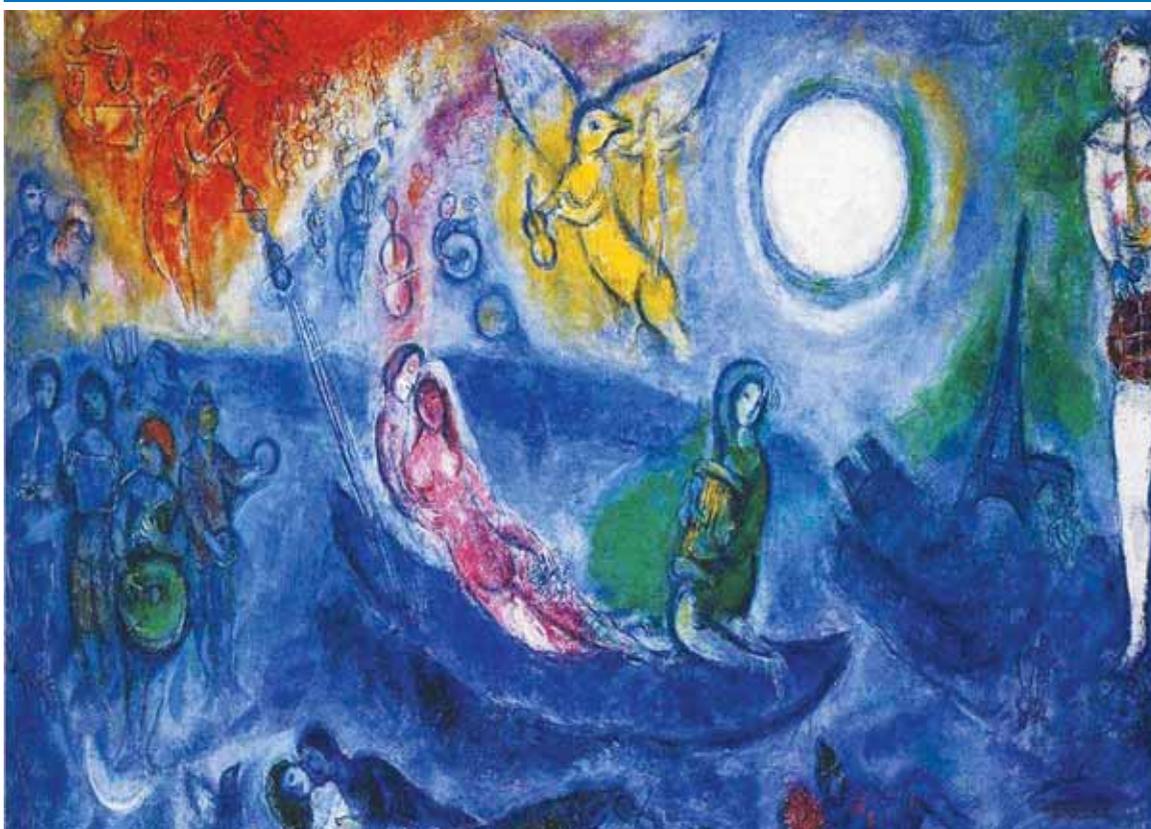
“Калі ў 1922-м я апынуўся за мяжой, — пісаў Шагал, — дык адчуваў сябе дрэвам з выдранымі каранямі, якое вісіць у паветры... Я цягнуў ад цяжкіх пакут. Я выжыў і нават — калі параўнаць мяне з дрэвам — не пакінуў расці толькі таму, што ніколі не парываў духоўнай лучнасці з Радзімай”. І сапраўды, ці не таму чарадзейны свет шагалаўскіх фантазій і гульні, арганічна засвоены з маленства і выпактаваны на чужыне, так заваёўвае ўсякага, хто ўваходзіць у яго, у гэты свет? Жыццё — цудоўнае, Бог — жартуе, ён смяецца і весяліцца. Падобныя словы вылучаюць шагалаўскую творчасць віцебскага перыяду. Не больш, але і не менш. Таму што свет мастака нібыта адпачатку хаваў у сабе неабходнасць палёту, і Шагал па Боскай падказцы маляваў толькі шчасце і прыгажосць.

Так, і ён таксама жартуе. Ён мог бы сказаць пра сябе словамі Францішка Асізскага: “Я — менестрэль Бога”, або, па іншай транскрыпцыі, — Божы блазан. Бог забавляецца, калі бачыць скрыпача на даху. Усміхаецца лунаючым у ружовым небе закаханым. Рагоча над збянтэжаным вознікам, зялёная кабыла якога, адарваўшыся ад калёс, сігае проста ў вохрыста-жоўтае неба... Людзі, каровы, цяляты, пеўні, козы, рыбы, вослікі з вялізнымі вачыма — усе аднолькава добрыя. Лётаць, лётаць, лётаць... Многае ў Шагала адбываецца ў небе.

Мне здаецца, што, ад урокаў “іканапіснага” вытанчанага каларызму, якія павінны былі ўраўнаважыць раннія ўражанні, атрыманыя ад віцебскага вулічна-крамнага жывапісу, Шагал успрыняў ідэю адзінага жывапіснага поля, складзенага з зямнога “нізу” і нябеснага “верху”. Гэтая ідэя акрэсліла ягоную прасторавую канцэпцыю свету. Але што ён зробіў з гэтымі кананічнымі паняццямі? Недасяжны “верх” — сіняе віцебскае неба, гранічнае ўвасабленне духоўнай святасці — ён засяліў і адамашніў, затое зямля часам робіцца недасягальнай для ягонага лірычнага героя. Узімку — віцебскі пейзаж выдатна паказаны з паднябесся. Персанажы Шагала не толькі мараць пра неба і цягнуцца да яго — яны лунаюць у паветраным акіяне разам са сваімі каровамі, козамі, скрыпачамі, пеўнямі, гадзіннікамі, братаючыся з анёламі. Неба Шагала — свабодная стыхія абдымкаў і пацалункаў, прытулак

“Тут мая душа. Тут і шукайце мяне...”

“Бачыш дрэва і думаеш: а наша дрэва — іншае, неба — іншае...”

М.Шагал. “Канцэрт”.

М.Шагал. 3 віцебскіх замалёвак.

ны, дзе злучыліся незлічоныя ніці духоўнага вопыту і старажытнай памяці чалавецтва. Ці не выклікае ўсё гэта ў памяці “сюррэалістычныя” вобразы Босха, Гофмана, Гогаля і нават Эдгара По? З паэзіі Шагала: “Во мне растуць зеленые сады, / Наохленные, скорбные заборы, / И переулки тянутся кривые...”

У 1948 г. Шагал пісаў у Аржэвале (прыгарадзе Парыжа): “Бачыш дрэва і думаеш: а наша дрэва — іншае, неба — іншае. Усё не тое, і з гадамі гэтыя параўнанні, як кажуць, дзейнічаюць табе на нервы... З гадамі ўсё больш і больш адчуваеш, што сам ты — “дрэва”, якому патрэбны свая зямля, свой дождж, сваё паветра... І я пачынаю думаць, што калі-небудзь, спадзяюся, у хуткім часе, выберуся прыехаць, асвяжыцца, на радзіму і папрацаваць у мастацтве...”

За пяць гадоў да смерці творцы: “Так, я заўсёды ўзгадваю свой горад, і ён — амаль на ўсіх маіх карцінах... Я працягваю працаваць і пры гэтым працягваю любіць усё, што ў маёй памяці і душы...” За тры гады да смерці: “Я, як заўсёды, працую — як жа інакш? Праўда, сяджу ў Сэн-Полі і амаль не выязджаю. Але мая радзіма — заўсёды на маіх карцінах...” Гэта была нейкая непрытомная любоў, нейкае насланне, ад якога ён не мог пазбыцца да апошніх сваіх дзён. Ды і не спрабаваў гэтага зрабіць. Магчыма, так сумавала па сваёй радзіме Бунін і Набокаў, трызніўшыя сваёй вёскай і сваімі шляхецкімі гнёздамі; Дантэ — па Фларэнцыі, Максім Багдановіч — па Беларусі...

Барыс КРЭПАК

М.Шагал. “Дважны партрэт з бакалам віна”.

бяздомных, няшчасных, што блукаюць па сінім небе, як калісьці па грэшнай зямлі.

У беларускім Віцебску, дзе крывыя хаткі туліліся адна да адной, асабліва не разгорнешся ні ўлева, ні ўправа, затое ў марах, у палёце любоўнай страці, можна падняцца ў неба і, абняўшыся, лунаць у паветры. Скажам, дырыжор, скрыпач могуць быць прадстаўлены з галавой, што адасоблена ад шыі. Яны — у экстазе, іхнія думкі — у аблоках. Малая пара пераможна лунае па-над Віцебскам — у іхніх душах выраслі крылы. У карціне “Дзень нараджэння”, створанай у год шлюбу Шагала і Бэлы, абодва яны лётаюць па пакоі над чырвонай падлогай. Узляцець у чатырох сценах асабліва няма куды, і постаць мастака ў зялёнай кашулі, які лунае над Бэлай з букетам кветак, ненатуральна выгнулася, каб не зачэпіцца гала-

вою аб столь. Гэта яшчэ, па праўдзе, не палёт, а яго прадчуванне, так бы мовіць, шчаслівы “перадстартавы” стан, калі дух пачынае пераўтварацца ў пластычныя формулы...

Горы і пагоркі, зялёны скрыпач, які грае на белым даху дзівосную мелодыю, а над ім, раскінуўшы рукі, ляціць босы юнак; задуменыя каровы на блакітным полі, самотны вандруўнік-гартнік з заплечнай торбай, які лунае па-над горадам; чырвонакурая цялушка на даху; чалавек рухаецца наперад з тварам, павернутым назад; насценныя драўляныя гадзіннікі, які вылятаюць з бацькоўскага дома; аранжавыя аптэкі, жоўтыя крамы і бакалей, цырульні, месчачковыя могілкі, маляўнічыя сады і дарогі са спаранхелымі доўгімі платамі, белая нявеста, якая скача на кані па вольным паветры; анёлы, улятаючыя ў праём столі, — сіняватая правінцыйная любата, космас, што сышоў на зямлю. Усё гэта даўным-даўно адышло ў нябыт, але захавалася на веку на асляпляльных палотнах мастака. Космас душы — наўнай, па-дзіцячы даверлівай і лёгкаранімай. Столькі прасторы і пранізлівага святла, што, здаецца, увесь свет заліты чароўным ультрамарынам!..

І ўсё гэта — Марк Шагал, іранічны і добры казачнік, фантаст, містык, стваральнік уласнай і дзіўнай карці-

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
Экспазіцыі:
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- Выстаўка "Італія, радзіма натхнення". Да 04.09.2011.
- "Гэта было нядаўна...".
- "ТРОГАТЕЛЬНАЯ выстаўка". Да 31.07.2011.
- "Копія ўяўнай рэчаіснасці". Да 31.07.2011.

Філіялы

Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст.

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка "Таямніцы дрэва.
Разьба па дрэве, чаканка".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Культура I-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка работ навуэнцаў Магілёўскай ДШМ.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі"

"Якуб Колас.
Жыццё і творчасць".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўка:
■ "Імгненні жыцця" (керамічныя плакеткі і медалі з калекцыі А.Грэжава).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных

літаратурная выстаўка
"Пісьменнікі беларускага
замежжа".БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Пераможцы".
■ "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці".
■ "Дарогамі Перамогі.
Бацька і сын Федарэнкі".
Да 31.08.2011.
■ "Абаронцам Айчыны".

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэй).
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- Выстаўка кніг
- "Мастоцтва для вечнасці".
- Выстаўка лялек Марыі Лугавой "Цудоўны твор жаночых рук".

■ "Музей крміналістыкі".

Выставачная зала:
■ Падрыхтоўка новай выстаўкі.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.:
290 60 10.
■ Юбілейная выстаўка
Уладзіміра Вальнова.
■ Юбілейная выстаўка
Сяргея Пыжыкава.
■ Юбілейная выстаўка
Аляксандра Слепава.
■ Юбілейная выстаўка
Валерыя Счаснага.
■ Выстаўка "Белабежа-2009".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

■ Выстаўка дыпломных прац дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4,
пр.Леніна, 43.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка алавяных салдацікаў і мадэлей караблёў А.Ляўкова.
■ Выстаўка Андрэя Смолы "Уздым і мары".
■ Выстаўка "Малюваны экватар".
■ Выстаўка керамікі і жывапісу Тамары і Івана Курачыцкіх.

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- Пакой крывых люстэркаў.
  - "Свет зьяроў Гомельшчыны".
  - Куток жывых экзатычных рэптылій.
  - Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).
Гомельскі парк
Прыватная калекцыя галубоў
"Сімвал міру і любові".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея працуюць пнеўматычны цір.

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2011 ГОДА!

Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

ваеннай славы"
(еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — I-й пал. XX стст.).
Выстаўкі:

- "Экспануецца ўпершыню".
- Асветніцка-забаўляльны праект "Вялікія муміі Егіпта".
- Выстаўка Ігара Карпава.

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Hand made — зроблена сваімі рукамі".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя

заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Міжнародны выставачны праект "Дзеці Дона малююць Беларусь".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ Выстаўка "Сцяжынкамі майстэрства".
■ "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Фотаэкспазіцыя, прысвечаная дзейнасці беларускіх аб'яднанняў у замежжы, а таксама

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:
■ Выстаўка "Бурштын — золата Балтыкі".
■ Выстаўка "Архітэпальная прастора" Т.Збырні.
■ "Прадметы дэкору традыцыйнага жылта: малюнкi на шкле".

■ Выстаўка В.Касаткіна "Жывіца. Часавыя прасторы".
■ Падарункі афіцыйных дэлегацый Гомельскаму аблвыканкаму.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеянню СССР А.Грамыку.

Паспяшайцеся на пошту!

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Настасся ПАНКРАТАВА,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290-22-50 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by

E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл. (017) 290-22-50. Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35 Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2011.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 8368
Падпісана ў свет 28.07.2011 у 18.30
Замова 3544
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

